

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v plénu složeném z předsedy Pavla Rychetského a soudkyň a soudců Josefa Fialy, Jana Filipa, Jaromíra Jirsy, Tomáše Lichovníka, Vladimíra Sládečka, Radovana Suchánka, Pavla Šámala, Kateřiny Šimáčkové, Vojtěcha Šimíčka, Milady Tomkové, Davida Uhlíře (soudce zpravodaj) a Jiřího Zemánka o ústavních stížnostech a) **Dipl. Ing. Jerome Colloredo-Mannsfelda**, zastoupeného Mgr. Liborem Kaslem, LL. M., advokátem se sídlem v Praze, Palackého 740/1, a b) **Kristiny Colloredo-Mansfeldové**, zastoupené JUDr. Jakubem Fröhlichem, advokátem se sídlem v Praze, Spálená 5, proti usnesení Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 2709/2011-1569 ze dne 28. listopadu 2011, rozsudku Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318 ze dne 11. února 2009, rozsudkům Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích č. j. 18 Co 148/2007-1227 ze dne 18. října 2007 a č. j. 23 Co 396/2009-1501 ze dne 27. ledna 2011, za účasti **Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Hradci Králové** jako účastníků řízení a vedlejšího účastníka řízení 1) Národního památkového ústavu, zastoupeného Mgr. Jiřinou Svojanovskou, advokátkou se sídlem Šilingrovo náměstí 3, Brno, 2) Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, takto:

- I. Usnesením Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 2709/2011-1569 ze dne 28. 11. 2011, rozsudkem Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318 ze dne 11. 2. 2009 a rozsudky Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích č. j. 18 Co 148/2007-1227 ze dne 18. 10. 2007 a č. j. 23 Co 396/2009-1501 ze dne 27. 1. 2011 bylo porušeno ústavně zaručené právo stěžovatelů na soudní ochranu stanoveným postupem a právo vyjádřit se ke všem prováděným důkazům podle čl. 36 odst. 1 a 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Usnesení Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 2709/2011-1569 ze dne 28. 11. 2011, rozsudek Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318 ze dne 11. 2. 2009 a rozsudky Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích č. j. 18 Co 148/2007-1227 ze dne 18. 10. 2007 a č. j. 23 Co 396/2009-1501 ze dne 27. 1. 2011 se ruší.**

O d ů v o d n ě n í :

I.

Předmět řízení

1. Oba stěžovatelé se v řízení před obecnými soudy domáhali vydání věcí, které jsou součástí mobiliáře zámku v Opočně a které původně patřily do majetku Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího, nar. 1866, a Dr. Josefa Colloredo-Mansfelda mladšího, nar. 1910. Těm byly požadované věci původně odňaty jako nepřátelům německé říše, poté jim byly odňaty podle dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. jako osobám německé národnosti. Po zrušení konfiskačních výměrů jim věci fakticky vráceny nebyly a o možnost domáhat se jich přišli kvůli změně politických poměrů po únoru 1948.

2. Své právo stěžovatelé odvozovali od toho, že stěžovatel je závětním dědicem původního žalobce Jeronýma Colloredo-Mansfelda, nar. 1912, který byl adoptivním synem Josefa Colloredo-Mansfelda staršího. Stěžovatelka pak je dcerou Dr. Josefa Colloredo-Mansfelda mladšího, který také byl adoptivním synem Josefa Colloredo-Mansfelda staršího. (Ústavní soud respektuje, že ve větvi stěžovatelky se rodové jméno píše bez zdvojeného písmene „n“ ve slově Mansfeld, zatímco ve větvi stěžovatele se píše se zdvojeným „nn“).

3. V řízení nebylo sporné, že stěžovatelé jsou osobami oprávněnými ve smyslu § 3 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, tedy osobami nastupujícími po původních vlastnících věcí. Oba stěžovatelé jsou oprávněni po Josefu Colloredo-Mansfeldovi starším a výlučně stěžovatelka je oprávněna i po Dr. Josefu Colloredo-Mansfeldovi mladším. V průběhu řízení se postupně staly podstatnými dvě otázky: kdy došlo k odnětí vlastnictví k žalovaným věcem, a zda je možné určit, kterému z Colloredo-Mansfeldů patřil který majetek (zejména ve vztahu ke zrušení a vypořádání Colloredo-Mansfeldského fideikomisu v roce 1925 a předchozí inventuře fideikomisiálního majetku a jeho separaci od alodiálního majetku Josefa Colloredo-Mansfelda, nar. 1813).

4. Okresní soud v Pardubicích o žalobě stěžovatelů rozhodl postupně třemi částečnými rozsudky, které se vztahovaly k různým skupinám věcí:

Řízení v části o vydání 68 obrazů

5. Rozsudkem č. j. 5 C 207/98-120 ze dne 2. 7. 1998 Okresní soud v Pardubicích uložil žalovanému Památkovému ústavu Pardubice uzavřít dohodu o vydání konkrétních 68 obrazů do podílového spoluvlastnictví stěžovatelů se stejnými podíly. Vyšel přitom z toho, že v řízení bylo prokázáno, že obrazy byly jako předměty vymezené dohodou o vypořádání reálném svěřenectví (fideikomisu) ze dne 25. 4. 1925 v rozhodném období ve výlučném vlastnictví Josefa Colloredo-Mansfelda staršího. Stát toto vlastnictví v roce 1946 a 1947 uznal tím, že zrušil konfiskační rozhodnutí a Josefu Colloredo-Mansfeldovi staršímu umožnil návštěvu zámku Opočno a dispozici s majetkem tam uloženým (doplnění sbírek). Národní správa zámku sice nedovolila setrvání na zámku, stalo se to však právě z důvodu národní správy zámeckých nemovitostí, nikoliv z důvodů neuznání vlastnického práva ke sbírkám. Tento závěr soud dovodil mimo jiné i z dopisu národního správce Colloredo-Mansfeldského velkostatku ze dne 24. 6. 1947. Teprve v roce 1948 nebyly návštěvy Josefu Colloredo-Mansfeldovi staršímu povoleny, po 25. 2. 1948 stát převzal obrazy bez právního důvodu a snaha o jejich vydání byla kvůli změně politické a právní situace fakticky bez významu.

6. Toto rozhodnutí okresního soudu potvrdil Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozsudkem sp. zn. 26 Co 351/99 ze dne 1. 6. 2000. Předně konstatoval, že rozsudek okresního soudu byl sice vydán pod sp. zn. 5 C 207/98, je však třeba ho považovat za částečný rozsudek ve věci vedené pod sp. zn. 5 C 147/92, protože bylo zrušeno dřívější rozhodnutí o vyloučení této části věci k samostatnému projednání. Krajský soud dále doplnil dokazování a ze svých skutkových zjištění ve spojitosti se skutkovými zjištěními okresního soudu dovodil, že stát uznal vlastnictví Josefa Colloredo-Mansfelda staršího a že k odnětí vlastnického práva k obrazům tedy došlo až v rozhodném období, tj. po 25. 2. 1948. Krajský soud se přitom výslovně odvolal i na

návštěvy Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího na zámku v Opočně a jeho dispozici se sbírkami tam uloženými.

7. Následné dovolání Národního památkového ústavu Nejvyšší soud odmítl usnesením sp. zn. 28 Cdo 2446/2000 ze dne 24. 4. 2001 mimo jiné i proto, že dovolací námítka proti skutkovému závěru nižších soudů o převzetí majetku Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího nemohly založit přípustnost dovolání.

Řízení v části o vydání slavnostního kočáru, dalších obrazů, loveckých trofejí, zbrojních a jiných předmětů (dále též „vydání slavnostního kočáru a dalších věcí“)

8. Rozsudkem č. j. 5 C 147/92-1123 ze dne 27. 10. 2006 Okresní soud v Pardubicích uložil žalovanému Národnímu památkovému ústavu uzavřít dohodu o vydání slavnostního kočáru landauer, konkrétních 38 obrazů, 15 lustrů, 223 zbrojních předmětů a šesti sad loveckých trofejí do podílového spoluvlastnictví stěžovatelů. Dále uložil žalovanému Národnímu památkovému ústavu uzavřít dohodu se stěžovatelkou o vydání konkrétních čtyř lustrů a 155 předmětů převážně jídelního vybavení a příborů. Vyšel přitom z toho, že původním vlastníkem předmětů vydávaných do spoluvlastnictví stěžovatelů byl Josef Colloredo-Mannsfeld starší, jeho vlastnictví stát z výše uvedených důvodů uznal ještě v roce 1947 a tyto předměty převzal bez právního důvodu až po 25. 2. 1948. U předmětů vydávaných výlučně stěžovatelce soud dospěl k závěru, že jejich původním vlastníkem byl Dr. Josef Colloredo-Mansfeld mladší, neboť tyto předměty byly jmenovitě uvedeny v protokolu z roku 1896 o revizi o částech zařízení, obrazů, rodinných portrétů a jiných movitostech náležejících jako příslušenství ke zrušenému reálnému svěřenectví Opočno. Právo k těmto věcem Dr. Josefu Colloredo-Mansfeldovi mladšímu vzniklo podle dekretu č. 5/1945 Sb. nebo podle zákona č. 128/1946 Sb., neboť tyto věci mu byly neprávem konfiskovány v průběhu nacistické okupace, a jeho nárok nebyl po 25. 2. 1948 uspokojen z důvodu politické perzekuce nebo postupu porušujícího uznávaná lidská práva a svobody.

9. Toto rozhodnutí změnil Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozsudkem č. j. 18 Co 148/2007-1227 ze dne 18. 10. 2007 tak, že zamítl žalobu stěžovatelů.

10. Ve vztahu k samostatnému nároku stěžovatelky na věci původně vlastněné Dr. Josefem Colloredo-Mansfeldem mladším krajský soud dovedl, že by původní vlastník měl sice nárok na vrácení věcí podle dekretu č. 5/1945 Sb. nebo podle zákona č. 128/1946 Sb., k obnovení jeho vlastnictví by však muselo dojít kladným rozhodnutím příslušného orgánu. K takovému rozhodnutí však Dr. Josef Colloredo-Mansfeld návrh před rokem 1948 nepodal. Protože ke ztrátě vlastnictví došlo ještě před 25. 2. 1948, není možné vydat věci stěžovatelce podle § 3 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích. Za toho stavu by bylo možné je stěžovatelce vydat jen podle § 3 odst. 2 téhož zákona, který však vyžaduje, aby Dr. Josef Colloredo-Mansfeld mladší pozbyl věci v době nacistické okupace z důvodu rasové perzekuce. To v řízení prokázáno nebylo, neboť jeho perzekuce měla spíše národnostní či politickou povahu.

11. Ve vztahu ke společnému nároku stěžovatelů na věci původně vlastněné Josefem Colloredo-Mannsfeldem starším krajský soud dovedl, že sice došlo k obnovení jeho vlastnictví, ale stát již v roce 1947 neumožnil Josefu Colloredo-Mannsfeldovi staršímu s těmito věcmi nakládat. Převzal je tedy bez právního důvodu ještě před rozhodným datem 25. 2. 1948. Tento závěr soud dovedl mimo jiné i z dopisu národního správce Colloredo-

Mansfeldského velkostatku ze dne 24. 6. 1947, z něhož podle soudu plyne, že národní správce neumožnil Josefu Colloredo-Mannsfeldovi staršímu přístup do zámku, přestože věděl, že jeho vlastnické právo bylo obnoveno. Movitý majetek tak sledoval právní osud samotného zámku, který byl rozhodnutím Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947 prohlášen za národní kulturní památku a předán do správy a užívání národní kulturní komise včetně movitých věcí nacházejících se na zámku.

12. Následné dovolání stěžovatelů zamítl Nejvyšší soud rozsudkem č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318 ze dne 2. 11. 2009. Uvedl, že rozhodnutí okresního i krajského soudu vychází z toho, že movitý majetek nacházející se na zámku byl prohlášen za státní kulturní památku rozhodnutím Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947 a odevzdán do správy a užívání národní kulturní komise. Za toho stavu se krajský soud neodchýlil nedůvodně (např. bez změny skutkových zjištění) od právních závěrů dovolacího soudu v obdobném právním vztahu, případně, že by ve svém rozhodnutí vycházel z něčeho, co ve spisu není vůbec obsaženo.

Řízení v části o vydání zbylých věcí

13. Rozsudkem č. j. 5 C 147/92-1337 ze dne 22. 4. 2009 okresní soud zamítl žalobu, jíž se stěžovatelé domáhali uložení povinnosti Národnímu památkovému ústavu uzavřít s nimi dohodu o vydání zbylé části původně žalovaných věcí tvořících mobiliář zámku v Opočně. Soud v zásadě odkázal na skutkové a právní závěry ve výše citovaném rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, pobočky v Pardubicích, č. j. 18 Co 148/2007-1227, na ně navazující závěry rozsudku Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318 a související nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 107/04 ve věci restituce samotného zámku v Opočně. Ve vztahu k samostatnému nároku stěžovatelky tak okresní soud uzavřel, že Dr. Josef Colloredo-Mansfeld mladší o vlastnické právo přišel za nacistické okupace, po válce se nestal alespoň knihovním vlastníkem věcí a před 25. 2. 1948 nepodal návrh na jejich vrácení podle zákona č. 128/1946 Sb. Že jej nepodal ani poté je z důvodu změny politických a společenských poměrů pochopitelné, za toho stavu by však měl nárok na jejich vrácení jen, pokud by jich původně pozbyl z důvodu rasové perzekuce, což se však nestalo. Ve vztahu ke společnému nároku stěžovatelů okresní soud uzavřel, že se Josef Colloredo-Mannsfeld starší sice po válce domohl zrušení konfiskačních dekretů, vráceným majetkem však nikdy nemohl disponovat, což bylo prokázáno dopisem národního správce Colloredo-Mansfeldského velkostatku ze dne 24. 6. 1947, podle něhož Josef Colloredo-Mannsfeld starší, Dr. Josef Colloredo-Mansfeld mladší a Jeroným Colloredo-Mannsfeld přijeli na zámek a odjeli téhož dne poté, co byli seznámeni s tím, že návštěvy v zámku nejsou povoleny.

14. Toto rozhodnutí okresního soudu potvrdil Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozsudkem č. j. 23 Co 396/2009-1501 ze dne 27. 1. 2011. Vyšel z toho, že v dlouho trvajícím řízení byla naprostá většina právních a skutkových otázek vyřešena; rozhodnou otázkou tak je pouze to, kdy došlo k odnětí majetku právních předchůdců stěžovatelů a zda se tak stalo z důvodu rasové perzekuce. K tomu soud uvedl, že je vázán předchozími závěry soudů v té části věci, v níž okresní soud rozhodoval rozsudkem č. j. 5 C 147/92-1123 o vydání slavnostního kočáru, dalších obrazů, zbrojních, zařizovacích a jiných předmětů, protože zamítavý rozsudek byl akceptován jak Nejvyšším i Ústavním soudem. K jinému závěru by tak krajský soud mohl dospět jen při změně právní či skutkové situace. V odvolacím řízení tak doplnil dokazování k otázce důvodu perzekuce rodiny Colloredo-Mansfeldů a uzavřel, že vůči ní byly uplatněny

odsouzeníhodné diskriminační postupy z důvodů národnostních a politických (mimo jiné pro podepsání prohlášení o věrnosti českému národu). Nešlo však o rasovou perzekuci ve smyslu závěrů nálezu sp. zn. III. ÚS 107/04 a záměru restitučního zákonodárce.

15. Dále soud konstatoval, že jemu nebylo z úřední činnosti známo rozhodnutí Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947, o něž soudy opřely své závěry v předcházející části řízení o vydání slavnostního kočáru a dalších věcí. Pokusil se tedy doplnit dokazování touto listinou, dospěl však k závěru, že tato listina se v rozporu se závěry Ústavního soudu vyslovenými v nálezu sp. zn. III. ÚS 107/04 nenachází na č. 1. 60 spisu Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou sp. zn. 6 C 63/95 týkajícího se vydání samotného zámku Opočno. Na tomto místě se nachází toliko listina Ministerstva zemědělství ze dne 27. 5. 1957, která potvrzuje obsah předchozího rozhodnutí ze dne 30. 4. 1947. Na základě takto doplněného skutkového stavu soud konstatoval, že oproti předchozím rozhodnutím nevyšlo v řízení najevo nic nového. Závěry v části věci týkající se vydání slavnostního kočáru a dalších věcí spočívaly především na interpretaci dopisu národního správce Colloredo-Mansfeldského velkostatku ze dne 24. 6. 1947. Ty byly pouze doplněny o poznatky z chybějícího rozhodnutí Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947 v tom smyslu, že i tato listina potvrzuje přesvědčení státu, že mu náleží majetek Colloredo-Mansfeldů v Opočně. Skutečnost, že se toto rozhodnutí ve spisu nenachází, krajský soud považoval za změnu skutkového stavu, která není dostatečně významná pro odchýlení od skutkových a právních závěrů rozhodnutí vydaných v části věci o vydání slavnostního kočáru a dalších.

16. Následné dovolání stěžovatele Nejvyšší soud odmítl usnesením č. j. 28 Cdo 2709/2011-1569 ze dne 28. 11. 2011. Uvedl, že okresní i krajský soud byly vázány názorem dovolacího soudu. Ten v rozsudku č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318 shledal správným názor, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší ztratil vlastnické právo před 25. 2. 1948 a k jeho obnovení nedošlo. S tím nebylo rozporné skutkové zjištění krajského soudu, že Josefu Colloredo-Mannsfeldovi staršímu nebyl umožněn vstup do zámku k nakládání s movitými věcmi zde uloženými. V tomto rozsudku Nejvyšší soud také akceptoval, že movitý majetek byl prohlášen za státní kulturní majetek rozhodnutím Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947 a předán do správy a užívání národní kulturní komise. Protože v části řízení o vydání zbylých věcí nevyšlo přesvědčivě najevo nic, co by právně či skutkově tento závazný názor vyvracelo, nemohlo být dovolání přípustné k řešení dosud neřešené otázky. Dovolací námítka vůči skutkovým závěrům, které podle dovolatelů neměly oporu v provedeném dokazování, tak nemohly být v dovolacím řízení řešeny.

II.

Ústavní stížnosti

17. Proti části uvedených rozhodnutí obecných soudů stěžovatelé brojili ústavními stížnostmi:

Ústavní stížnosti v části o vydání slavnostního kočáru a dalších věcí

18. Rozhodnutím Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318 a krajského soudu č. j. 18 Co 148/2007-1227 ze dne 18. 10. 2007 vynesným v části o vydání slavnostního kočáru a dalších věcí stěžovatelé vytýkali porušení jejich práva na soudní ochranu a

ochranu vlastnictví především ve smyslu majetku, k němuž se váže legitimní očekávání jeho nabytí.

Námítky stěžovatele

19. Rozsudku Nejvyššího soudu stěžovatel vytýkal, že se prakticky nevypořádal s jeho dovolacími námitkami. K otázce doby převzetí majetku Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího pouze konstatoval, že nalézací i odvolací soud shodně vycházely z toho, že zámek Opočno byl rozhodnutím Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947 prohlášen za státní kulturní majetek včetně movitých věcí nacházejících se v zámku. Dále vytýkal rozsudku krajského soudu, že jde o překvapivé rozhodnutí. Při ústním jednání měli účastníci možnost přednést své návrhy. Otázce převzetí majetku nebylo ústní jednání vůbec věnováno. Stěžovateli tak byla odňata možnost skutkově a právně argumentovat ke stěžejní otázce, protože z ničeho nevyplývalo, že krajský soud považuje dokazování za nedostatečné. V řízení nebyl proveden důkaz rozhodnutím Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947. Z ničeho neplyne, že by tato listina byla soudu známa z úřední činnosti. I tak by ale měla být provedena jako důkaz, protože stěžovateli známa není.

20. Zaujaté právní závěry jsou v rozporu se skutkovými zjištěními, protože movité věci v zámku nemohly bez dalšího sledovat jeho osud, protože měly již desítky let rozdílné vlastníky. Státní orgány v letech 1946–1947 opakovaně kladly důraz na to, že se liší právní osud nemovitých i movitých věcí.

21. Uvedl, že rozhodnutím Zemského národního výboru č. III NS-380-96-1946, ze dne 29. dubna 1947, bylo doloženo, že konfiskace a národní správa majetku Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího byla zrušena a jeho vlastnické právo k movitým věcem tak bylo po 25. únoru 1948 řádně obnoveno. Obecné soudy pojem „převzetí věci státem bez právního důvodu před rozhodným obdobím“ aplikovaly v rozporu se zjištěným skutkovým stavem a mimo meze ústavnosti. Dopis národního správce Colloredo-Mansfeldského velkostatku č. 219/nc, ze dne 30. dubna 1947, ze kterého vyplývá, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší v zámku pobýval a uložil zde i další své věci, dokazuje, podle stěžovatele, jednoznačně jeho vůli s majetkem disponovat. Krajský soud v Hradci Králové jako soud odvolací však tento důkaz hodnotil zcela opačně, bez ohledu na to, že ve svém předcházejícím rozhodnutí sp. zn. 26 Co 351/99, ze dne 1. 6. 2000, jej použil jako jeden z důkazů prokazujících obnovení vlastnického práva Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího.

22. Ačkoliv tak odvolací soud posoudil otázku okamžiku převzetí movitých věcí státem zcela odlišně od soudu prvního stupně a od svého dřívějšího rozhodnutí, neumožnil stěžovateli na změněnou situaci reagovat, skutkově ani právně argumentovat a předkládat návrhy. Tím, že jej nepoučil v souladu s ustanovením § 118a odst. 2 a 3 o. s. ř., porušil princip předvídatelnosti soudních rozhodnutí.

23. Stěžovatel dále obecným soudům vytkl, že své skutkové závěry opírají o rozhodnutí Ministerstva zemědělství č. 33.219/47-IX A3, ze dne 30. dubna 1947, které však nebylo jako důkaz v řízení provedeno. Pokud odvolací soud argumentuje pouze tím, že mu je známo z jeho činnosti, zasahuje do práva stěžovatele na spravedlivý proces.

24. Podle stěžovatele se dovolací soud nevyslovil k otázce, zda stát převzal movité věci ve vlastnictví Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího v rozhodném období bez právního důvodu a dostatečně se nevypořádal s jeho námitkami. Na podporu svých tvrzení stěžovatel poukázal na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. I. ÚS 129/2006, a Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 4275/2008, a ze dne 14. 8. 2008, sp. zn. 26 Cdo 1559/2007.

Námítky stěžovatelky

25. Stěžovatelka navrhla zrušení shora uvedených rozhodnutí jako zasahujících do práva na spravedlivý proces, zakotveného čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. V ústavní stížnosti obsáhle zrekapitulovala dosavadní průběh řízení před obecnými soudy, v němž se jako osoba oprávněná po Josefu Colloredo-Mannsfeldovi starším domáhala vydání mobiliáře zámku v Opočně. Uvedla, že rozhodnutím Zemského národního výboru č. III NS-380/96-1946 ze dne 29. dubna 1947 bylo doloženo, že konfiskace a národní správa majetku Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího byla zrušena a jeho vlastnické právo k movitým věcem tak bylo řádně obnoveno. Obecné soudy měly pojem "převzetí věci státem bez právního důvodu před rozhodným obdobím" aplikovat v rozporu se zjištěným skutkovým stavem a mimo meze ústavnosti. Soudy měly nesprávně posoudit otázku okamžiku převzetí movitých věcí státem, přičemž neumožnily stěžovatelce na tento dílčí závěr a úsudek reagovat, skutkově ani právně argumentovat a předkládat návrhy. Tím, že ji nepoučily v souladu s ustanovením § 118a odst. 2 a 3 o. s. ř., porušily princip předvídatelnosti soudních rozhodnutí. Stěžovatelka konečně obecným soudům vytkla, že vadně posoudily důvody, pro které byly movité věci, o jejichž vydání v řízení šlo, zabaveny orgány Protektorátu Čechy a Morava, resp. pro které tento majetek propadl ve prospěch Třetí říše, neboť pronásledování předchozích vlastníků bylo v období druhé světové války vedeno právě z důvodu příslušnosti k rase, nikoli z důvodů národnostních, jak soudy chybně uzavřely; tím zůstala nenaplněna litera zákona (ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích). Z uvedených důvodů navrhla zrušení napadených rozhodnutí.

Ústavní stížnosti v části o vydání zbylých věcí

26. Rozhodnutím Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 2709/2011-1569, krajského soudu č. j. 23 Co 396/2009-1501 a okresního soudu č. j. 5 C 147/92-1337 vynesným v části o vydání zbylých věcí stěžovatelé vytýkali porušení jejich práva na soudní ochranu a ochranu vlastnictví především ve smyslu majetku, k němuž se váže legitimní očekávání jeho nabytí.

Námítky stěžovatele

27. Stěžovatel tato porušení spatřoval v tom, že okresní i krajský soud svá rozhodnutí založily především na odkazech na rozhodnutí vynesená v části věci o vydání slavnostního kočáru a dalších věcí a bagatelizovaly přitom význam, který soudy této předchozí části přisoudily rozhodnutí Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947. Dále se obecné soudy nevypořádaly s řadou důkazů, z nichž plynou přesně opačné skutkové závěry, a některé důkazy zjevně deformovaly (např. skutkový závěr, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší nebyl vpuštěn do zámku, je v přímém rozporu

s obsahem dopisu národního správce Colloredo-Mansfeldského velkostatku ze dne 24. 6. 1947). Popsané vady odůvodnění rozhodnutí krajského soudu vzbuzují pochybnost, zda měl soud k dispozici úplný spisový materiál (zejména v části týkající se vydání 68 obrazů). Tato pochybnost je jen potvrzena tím, že soud neměl úplný spisový materiál v době, kdy u něj stěžovatel nahlížel do spisu. Soud tedy pochybil, neboť se při svém rozhodování nemohl seznámit právě s těmi podklady, na něž stěžovatel odkazoval.

28. Dále je zjevně nesprávný závěr krajského soudu v tom, že rozhodnutí Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947 bylo v předchozím řízení použito jen okrajově. Právě naopak. Vedle dopisu národního správce Colloredo-Mansfeldského velkostatku ze dne 24. 6. 1947 šlo o druhý klíčový důkaz, na němž soudy založily svůj závěr, že stát převzal movité věci v zámku bez právního důvodu ještě před 25. 2. 1948. To vše za situace, kdy soudy toto rozhodnutí neměly vůbec k dispozici, protože se ve spisu Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou nenachází. Teprve v této části řízení měl stěžovatel možnost se s tímto údajným rozhodnutím seznámit a uplatnit vůči němu protiargumentaci včetně návrhu důkazů k prokázání toho, že stát ještě v roce 1947 uznal vlastnictví Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího. K prohlášení movitého majetku za národní kulturní památku nebyly nikdy splněny zákonné podmínky, což je potvrzeno právě i listinou Ministerstva zemědělství ze dne 27. 5. 1957, která se ve spisu Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou ve skutečnosti nachází. Podle dobové judikatury navíc neměla faktická národní správa majetku, který do ní podle právních předpisů nespadal, žádné právní účinky.

29. Jakkoliv byly nevyhovující skutkové a právní závěry vysloveny již v části věci týkající se vydání slavnostního kočáru a dalších věcí, nebyl jimi krajský soud vázán v části týkající se vydání zbylých věcí. Měl tedy skutkový stav posoudit samostatně a nevycházet z předchozích defektních skutkových závěrů. V dopisu národního správce Colloredo-Mansfeldského velkostatku ze dne 24. 6. 1947 je výslovně uvedeno, že Josefu Colloredo-Mannsfeldovi staršímu byl přístup do zámku umožněn, že je vlastníkem zde uloženého movitého majetku a že zde uložil další listiny do rodinného archivu. Zjevně tedy stát jeho vlastnické právo uznal a umožnil mu s majetkem disponovat. Josef Colloredo-Mannsfeld starší po válce pobýval ve Francii a byl již vysokého věku, přesto zámek v letech 1945 až 1948 několikrát navštívil a vkládal do jeho mobiliáře nové předměty. Za toho stavu nemůže obstát závěr o převzetí majetku státem ještě před 25. 2. 1948, založený na skutkových zjištěních o nevpustění do zámku a nemožnosti dispozice s majetkem zde uloženým.

Námítky stěžovatelky

30. Stěžovatelka odkazuje stran věcné argumentace na obsah již podaných ústavních stížností vedených u Ústavního soudu pod sp. zn. IV. ÚS 1234/09 a sp. zn. II. ÚS 380/08 a žádá, aby všechny tři ústavní stížnosti byly posuzovány ve vzájemném konsenzu. Za nesprávný považuje závěr obecných soudů, že není oprávněnou osobou k vydání předmětných věcí podle § 3 odst. 2 zákona č. 87/1991 Sb., když ke konfiskaci předmětného majetku Dr. Josef Colloredo-Mansfelda mladší v období Protektorátu Čechy a Morava nedošlo z důvodu rasové persekuce, nýbrž z důvodu národnostní persekuce, a dále závěr, že k odnětí předmětného majetku došlo před rozhodným obdobím, tedy před 25. 2. 1948. V podstatě namítá, že neexistuje jakýkoli titul, podle něhož by stát převzal předmětné věci již před počátkem rozhodného období ve smyslu zákona č. 87/1991 Sb., přičemž zpochybňuje význam listiny ze dne 30. 4. 1947, o níž

soud opřel svůj závěr o tom, že se stát zmocnil předmětného majetku ještě před rozhodným obdobím. Dle jejího názoru bylo rozhodnutím Zemského národního výboru č. III NS-380-96-1946, ze dne 29. dubna 1947, doloženo, že konfiskace a národní správa majetku Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího byla zrušena a jeho vlastnické právo k movitým věcem tak bylo po 25. únoru 1948 řádně obnoveno. Obecné soudy tedy pojem "převzetí věci státem bez právního důvodu před rozhodným obdobím" aplikovaly v rozporu se zjištěným skutkovým stavem. Stěžovatelka dále setrvává na širším výkladu pojmu "rasová persekuce" ve smyslu § 3 odst. 2 zákona č. 87/1991 Sb. a svá tvrzení dokládá obsahem expertního posudku z oboru historie, z něhož vyplývá, že rasová persekuce se týkala nejen židovského obyvatelstva, ale také dalších negermánských etnik. Za nesprávný považuje definiční vymezení tohoto pojmu v nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 107/04, s nímž rozsáhle polemizuje. Má za to, že i ohledně této sporné otázky si obecné soudy neopatrily dostatek relevantních skutkových podkladů, svědčících o tom, že původnímu vlastníku nebyl majetek konfiskován právě z důvodu rasové persekuce v restriktivním výkladu tohoto termínu, neboť ve vícero dokumentech, na něž stěžovatelka poukazuje, je zmíněno židovství rodiny a její sympatie k Židům.

III.

Průběh řízení před Ústavním soudem

Původní vyjádření k ústavním stížnostem

31. Ústavní soud v řízení o původních ústavních stížnostech požadoval vyjádření účastníků řízení toliko v případě návrhu stěžovatele, přičemž Nejvyšší soud a Krajský soud v Hradci Králové – pobočka Pardubice uvedly následující:

32. Nejvyšší soud ve svém vyjádření odkázal na své dosavadní závěry a konstatoval, že stěžovatelovu výtku vadného hodnocení důkazů nelze pokládat za dovolací důvod ve smyslu právní úpravy dovolacích důvodů v o. s. ř.

33. Krajský soud ve svém vyjádření v původním řízení nesouhlasil s názorem stěžovatele, že jím by vyslovené právní závěry neměly oporu ve skutkových zjištěních. Dospěl sice k odlišnému právnímu posouzení věci, avšak podle okresním soudem správně použité (totožné) právní normy. Okresní soud se totiž při hodnocení předpokladů pro vydání majetku oprávněným osobám dle zákona č. 87/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů odklonil od obecně přijímaného výkladu pojmu „rasová persekuce“ a rozhodného období pro převzetí majetku státem (§ 6 a § 3 odst. 2 zákona č. 87/1991 Sb. ve znění zákona č. 116/1994 Sb.). Poučení dle § 118a o. s. ř soud poskytne tehdy, jestliže účastník nevyličil všechny rozhodné skutečnosti nebo jestliže je uvedl neúplně, a to ve vztahu k právní normě, která má být použita (otázka případně odlišné právní kvalifikace). V posuzované věci však o takový případ nešlo. Nárok byl uplatněn a obecnými soudy posuzován podle restitučního zákona č. 87/1991 Sb. Odlišné právní posouzení v úvahu nepřichází (nakonec již s ohledem na prekluzivní lhůty pro uplatnění nároku). V projednávaném případě nejde o to, že by účastník neměl příležitost tvrdit skutečnosti významné z hlediska účastníkem uvažovaného právního předpisu, nýbrž o to, že účastníku nejde z hlediska hmotného práva vyhovět vůbec. Takové rozhodnutí nelze považovat za překvapivé. Nadto k převzetí majetku předchůdců stěžovatele došlo mimo rozhodné období vymezené restitučním předpisem. Krajský soud proto nepovažoval stížností uplatňované důvody za opodstatněné.

Dodatečná vyjádření účastníků a vedlejších účastníků po obnově řízení

34. Vzhledem k tomu, že předchozí rozhodnutí o ústavních stížnostech stěžovatelů byla zrušena v rámci obnovy řízení po rozsudcích Evropského soudu pro lidská práva usneseními č. j. Pl. ÚS 25/17-49 ze dne 3. 1. 2018 a č. j. Pl. ÚS 25/17-76 ze dne 23. 10. 2018, účastníci a vedlejší účastníci v obnoveném řízení uvedli nad rámec již výše uvedeného následující:

35. Nejvyšší soud k ústavním stížnostem uvedl, že rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve prospěch stěžovatelů jasně stojí na tom, že stěžovatelům měla být dána možnost seznámit se s důkazy, z nichž soudy při rozhodování vycházely, a měla jim být dána možnost na tyto důkazy v řízení reagovat. Vzhledem k tomu, že odstranění vytýkaných vad je možné zpravidla jen v nalézacím řízení, je postup Ústavního soudu takřka předurčen. Nad rámec toho Nejvyšší soud neshledal důvod, proč se vyjadřovat i k usnesení sp. zn. 28 Cdo 2446/2000, jímž rozhodoval ve věci vydání 68 obrazů.

36. Krajský soud předsedou senátu Mgr. Milošem Zdražilem uvedl k ústavním stížnostem, že podstata věci i jejího řešení byly podrobně vysvětleny v rozsudku č. j. 18 Co 148/2007-1227, a to včetně poznámky o nejasnosti toho, které předměty mobiliáře patřily kterému z právních předchůdců stěžovatelů. Důležité je také rozlišit rozhodovací důvody vztahující se k samostatnému nároku stěžovatelky a společnému nároku stěžovatelů. Ve vztahu k Dr. Josefu Colloredo-Mansfeldovi mladšímu provedené dokazování svědčí o tom, že majetek pozbyl za nacistické okupace a nebylo možné jej vydat podle ustanovení vyžadujících konfiskaci z rasových důvodů. Ve vztahu k Josefu Colloredo-Mannsfeldovi staršímu obsah spisu také odůvodňoval závěr o převzetí majetku státem před 25. 2. 1948. O existenci národní správy vypovídala řada písemností v soudním spisu, nikoliv jen rozhodnutí Ministerstva zemědělství. To soud zmínil jen na podporu své argumentace, ale závěry rozsudku na něm nestály. Co se týče znalosti tohoto rozhodnutí, to bylo zmíněno na č. l. 257 spisu, nachází se ve spisu Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou sp. zn. 6 C 63/95 a plyne též z podkladové judikatury, zejména nálezu sp. zn. III. ÚS 107/04. Řízení v těchto věcech se stěžovatelka účastnila, takže není důvodná její námitka, že jí toto rozhodnutí Ministerstva zemědělství není známo. Známo bylo i soudu z jeho úřední činnosti. Obstojí proto závěr, že vlastnické právo bylo po nacistické okupaci obnoveno pouze Josefu Colloredo-Mannsfeldovi staršímu, stát mu však neumožnil majetek převzít. Ten zjevně sledoval osud zámku, který patřil Dr. Josefu Colloredo-Mansfeldovi mladšímu. Stejně tak obstojí pochybnost ohledně možnosti určit, komu patřily které movité věci – výkladem dohody o vypořádání reálného svěřenectví. Opočto se však soud pro nadbytečnost nemusel věcně zabývat. Protože rozhodnutí krajského soudu č. j. 18 Co 148/2007-1227 nebylo založeno na rozhodnutí Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947, není zpochybněn závěr o převzetí majetku Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího. Již vůbec pak nejsou zpochybněny závěry soudu ve vztahu k majetku Dr. Josefa Colloredo-Mansfelda mladšího.

37. Dále krajský soud předsedou senátu Mgr. Lukášem Páchou uvedl k ústavním stížnostem, že rozhodujícím senátu v části vydání zbývajících věcí nebylo rozhodnutí Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947 známo z jeho úřední činnosti. Proto se pokusil tuto listinu zajistit jako důkaz, ze spisu Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou však zjistil, že na odkazovaném místě je pouze listina potvrzující obsah tohoto rozhodnutí. Touto listinou byl v odvolacím řízení proveden důkaz a účastníci měli možnost se k němu vyjádřit. Rozsudek č. j. 23 Co 396/2009-1501 však není založen na existenci rozhodnutí Ministerstva zemědělství, ale na existenci jiných skutečností, k nimž se účastníci vyjádřit mohli. Za toho stavu má krajský soud za to, že

ani v obnoveném řízení by stěžovatelé neměli mít možnost dovolávat se důkazů, k nimž se mohli řádně vyjádřit již dříve. Dále soud odkázal na své vyjádření z řízení o obnově a navrhl, aby byla ústavní stížnost odmítnuta. Ve věci totiž nejsou žádné skutečnosti a listiny, k nimž by se stěžovatelé v odvolacím řízení nemohli vyjádřit. To je zřejmé jak z rozhodnutí krajského soudu, tak z protokolu o jednání před ním.

38. Vyjádření Národního památkového ústavu lze stručně shrnout tak, že nyní posuzovaná rozhodnutí obecných soudů nestojí na posouzení jediného vytýkaného listinného důkazu, ale na komplexním hodnocení všech provedených důkazů. Evropský soud pro lidská práva současně neshledal porušení jiného než procesního práva. Obsah předmětného rozhodnutí Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947 byl přitom mnohokrát soudy konstatován. Lze proto tvrdit, že nebyl pro stěžovatele novou ani neznámou skutečností, stěžovatelé se k obsahu vyjádřit mohli. Národní památkový ústav má za to, že obsah listiny byl zahrnut do hodnocení důkazů obecnými soudy ve své vzájemné souvislosti. Krajský soud vycházel z tzv. úřední znalosti těchto dokumentů. Podle Národního památkového ústavu je proto přinejmenším zavádějící tvrzení stěžovatelů, že na něj nemohli reagovat.

39. Podle vyjádření Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových je judikatorní závěr obecných soudů, že stěžovatelé nemají na majetek státu nárok, postaven na komplexním hodnocení důkazů. Ani případné učinění procesního práva stěžovatelů zadost (tj. nahlédnutí do rozhodnutí Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947), nemůže na věci nic změnit. Evropský soud pro lidská práva neshledal jiné porušení práv, než je hodnocení tohoto jediného listinného důkazu. Navrhovateli uváděná listina však nemůže nic zvrátit na závěru o nesplnění zákonných předpokladů pro navrácení majetku a nemění nic na skutkovém závěru, že stát převzal majetek Josefa-Collaredo Mannsfelda staršího před rozhodným obdobím.

40. Stěžovatel v replice uvedl, že žaloba na vydání věci byla podána v roce 1992 a v řízení bylo třeba vyřešit řadu komplikovaných právních i skutkových otázek. Až do vyhlášení rozsudku krajského soudu č. j. 18 Co 148/2007-1227, tedy po dobu 15 let však nebylo sporné, že majetek Josefa Collaredo-Mannsfelda staršího přešel na stát až po 25. 2. 1948. Krajský soud své rozhodnutí založil na podkladech, k nimž stěžovatel neměl možnost se vyjádřit. Překvapivě tak změnil důkazní stav a následně i právní názor, aniž by měl stěžovatel možnost na změnu reagovat a posílit svou pozici navržením nových důkazů nebo nové argumentace. Právě toto pochybení bylo důvodem pro vydání vyhovujících rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve prospěch stěžovatelů. Na základě takto vadného postupu v část věci pak byla vydána rozhodnutí i o části zbylé.

41. Za toho stavu jsou zjednodušující vyjádření Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích a Národního památkového ústavu, neboť nereflektují všechny důsledky porušení práv stěžovatele. Stěžovatel neměl v řízení možnost reagovat na náhlou změnu skutkového a právního posouzení, což nelze napravit v obnoveném řízení před Ústavním soudem, ale pouze v řízení o původní žalobě. Nejde přitom o pouhé prodlužování řízení, neboť nedošlo ke koncentraci. Stěžovatel je tedy plně oprávněn a také připraven navrhopat nové důkazy k tomu, že stát převzal majetek až po 25. 2. 1948. Teprve po provedení úplného dokazování bude možné zjistit, zda ob stojí původní závěry obecných soudů v neprospěch stěžovatele. Důraz vedlejších účastníků na nezvratitelné komplexní posouzení v původním řízení podle stěžovatele není na místě, protože původní závěry v neprospěch stěžovatele spočívají na vratkém základu jak z hlediska kvality, tak

kvantitativní důkazů: na dopisu národní správy zámku, který však byl v části vydání 68 obrazů vykládán ve prospěch stěžovatele, a dále na rozhodnutí Ministerstva zemědělství, které soudy neměly vůbec k dispozici a která podle dostupných informací o ní nepotvrzuje převzetí movitého majetku státem.

42. K rozsahu přezkumu po obnově řízení stěžovatel uvedl, že k odstranění vad vytýkaných Evropským soudem pro lidská práva nemůže dojít jiným způsobem, než doplněním původního důkazního řízení před obecnými soudy

IV.

Procesní předpoklady projednání návrhu

43. Nyní posuzované ústavní stížnosti Ústavní soud již jednou posuzoval a odmítl je v části pro opožděnost (usnesením sp. zn. IV. ÚS 1234/09 ze dne 3. 2. 2012 v části stížnosti stěžovatelky směřující proti rozsudku krajského soudu č. j. 18 Co 148/2007-1227) a ve zbylé části pro zjevnou neopodstatněnost, a to usneseními sp. zn. I. ÚS 1211/09 ze dne 11. 8. 2010, sp. zn. II. ÚS 475/12 ze dne 17. 5. 2012, sp. zn. II. ÚS 485/12 ze dne 19. 4. 2012 a sp. zn. IV. ÚS 1234/09 ze dne 3. 2. 2012. V rámci obnovy řízení podle § 119 a násl. zákona o Ústavním soudu však Ústavní soud tato rozhodnutí zrušil protože Evropský soud pro lidská práva rozsudky ve věcech Colloredo-Mannsfeld proti České republice ze dne 15. 12. 2016, (stížnosti č. 15275/11 a 76058/12) a Colloredo-Mansfeldová proti České republice ze dne 11. 1. 2018 (stížnost č. 51896/12) shledal, že postupem soudů České republiky došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) tím, že stěžovatelé nebyli upozorněni na listinné důkazy, z nichž vycházel krajský soud při svém rozhodování. Přestože šlo o důkazy, které tvořily základ pro rozhodnutí v neprospěch stěžovatelů, nebyla jim poskytnuta možnost se k nim vyjádřit.

Rozsah přezkumu v obnoveném řízení

44. Zrušil-li Ústavní soud na základě návrhu na obnovu řízení své předchozí usnesení, znovu projedná původní návrh na zahájení řízení. V obnoveném řízení Ústavní soud vychází z právního názoru mezinárodního soudu (§ 119b odst. 2, 3 a 5 zákona o Ústavním soudu).

45. Ústavní soud proto znovu posoudil splnění podmínek řízení a shledal, že ústavní stížnosti jsou přípustné a byly podány advokáty zastoupenými a oprávněnými stěžovateli. Ústavní stížnosti byly také podány včas v celém svém rozsahu. V tomto ohledu Ústavní soud změnil svůj původní náhled na včasnost ústavní stížnosti stěžovatelky v části směřující proti rozsudku krajského soudu č. j. 18 Co 148/2007-1227 vyjádřený v odst. 5 usnesení sp. zn. IV. ÚS 1234/09 ze dne 3. 2. 2012. Stěžovatelka totiž rozsudek krajského soudu obsahově napadla již ve svém úvodním podání ze dne 14. 5. 2009, nikoliv až jeho doplněním ze dne 7. 9. 2010.

46. Zrušení rozhodnutí Ústavního soudu v rámci obnovy řízení je výjimečným zásahem do konečného rozhodnutí učiněného orgánem svrchovaného státu tam, kde nelze jiným způsobem dosáhnout plnění mezinárodních závazků České republiky, resp. odstranění následků jejího mezinárodně protiprávního chování. Návrh na obnovu řízení proto slouží k tomu, aby mohlo být případně o původním návrhu znovu rozhodnuto z hlediska právního názoru, který vyjádřil mezinárodní soud, nikoli aby bylo možno podat

nový návrh. V obnoveném řízení – je-li tímto způsobem nutno ústavní stížnosti vyhovět – není třeba znovu posuzovat ostatní okolnosti případu, protože tím by byl rozšiřován již tak výjimečný zásah do konečného rozhodnutí učiněného orgánem svrchovaného státu [srov. nálezn. sp. zn. Pl. ÚS 13/06 ze dne 8. 7. 2008 (N 126/50 SbNU 97)].

47. To v souzené věci znamená, že Ústavní soud musí vycházet z právního názoru Evropského soudu pro lidská práva, který ve věci stěžovatelů shledal porušení Úmluvy ve vztahu k soudním řízením o movitý majetek původně se nacházející v zámku Opočno a pouze ve vztahu k důkazům představovaným především rozhodnutím Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947 (srov. odst. 30–33 rozsudku ve věci Colloredo-Mannsfeld proti České republice a odst. 6, 17–19 rozsudku ve věci Colloredo-Mannsfeldová proti České republice). Jde tedy o vady důkazního řízení vztahující se k prokázání, zda se stát zmocnil mobiliáře zámku v Opočně před 25. 2. 1948, nebo později. Tato otázka je ovšem významná toliko pro posouzení společného nároku stěžovatelů na vydání věci po Josefu Colloredo-Mannsfeldovi starším.

48. Samostatný nárok stěžovatelky na vydání věci po Dr. Josefu Colloredo-Mannsfeldovi mladším byl posouzen na základě jiných důkazů a právních úvah: že před 25. 2. 1948 nedošlo k obnovení jeho vlastnického práva, ač o jeho vydání požádat mohl, a proto je podle § 3 odst. 2 zákona o mimosoudních rehabilitacích třeba prokázat, že věci pozbyl věci v době nacistické okupace z důvodu rasové perzekuce. Tyto závěry na rozhodnutí Ministerstva zemědělství z roku 1947 nespočívaly a nebyly tudíž zpochybněny ani rozhodnutími Evropského soudu pro lidská práva.

49. Rozhodnutí Ústavního soudu se tedy může týkat výlučně nároku stěžovatelů na vydání věci po Josefu Colloredo-Mannsfeldovi starším. Stejně tak se pouze touto otázkou mohou zabývat obecné soudy v dalším řízení. Rozhodování o samostatném nároku stěžovatelky tak je uzavřeno a nemůže být již rozhodnutím ve věci sp. zn. Pl. ÚS 25/17 dotčeno.

50. K objasnění věci v rozsahu potřebném pro rozhodnutí plně postačovala písemná vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení, proto rozhodl Ústavní soud ve věci podle § 44 zákona o Ústavním soudu bez nařízení ústního jednání.

V.

Vlastní posouzení návrhu

51. Rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věcech stěžovatelů jsou založeny na závěru o porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy spočívajícím v nepředložení rozhodnutí Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947 jako důkazního prostředku významného pro skutkové a právní závěry o době převzetí majetku Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího.

52. Stěžovatelé a Nejvyšší soud k tomu uvedli, že tuto vadu nelze zhojit jinak než doplněním důkazního řízení před obecnými soudy. Proti tomu krajský soud a oba vedlejší účastníci prosazovali názor, že původní závěry napadených rozhodnutí obstojí i bez doplnění dokazování rozhodnutím Ministerstva zemědělství z roku 1947, protože na jeho obsahu původní rozhodnutí nespočívají, respektive, že v části věci rozhodované rozsudkem č. j. 23 Co 396/2009-1501 týkající se vydání zbylých věcí k této vadě vůbec nedošlo. Z toho důvodu se Ústavní soud zabýval tím, v jakém rozsahu je řízení před

obecnými soudy zasaženo vadou vytčenou Evropským soudem pro lidská práva a jaký vliv má tato vada na původní skutkové a právní závěry napadených rozhodnutí.

Rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947, č. j. 33.219/47-IX A 3 a jeho význam pro skutkové a právní závěry obecných soudů

53. V první části řízení o vydání 68 obrazů okresní soud založil svůj závěr o tom, že stát před 25. 2. 1948 uznával vlastnické právo Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího a umožnil mu s ním disponovat, a bez právního důvodu jej převzal později, především na těchto zjištěních: Zemský národní výbor v Praze dne 26. 1. 1946 zrušil národní správu na majetek Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího v obci Opočno, čítaje v to inventář, zařízení a sbírky na opočenském zámku. Ministerstvo financí přípisem ze dne 26. 2. 1947 Josefu Colloredo-Mannsfeldovi staršímu sdělilo, že musí vrácený majetek přihlásit podle zákona č. 134/1946 Sb., o dávce z majetku a o dávce z majetkového přírůstku. Zemský národní výbor v Praze dále sdělením ze dne 29. 4. 1947 informoval Národní správu Colloredo-Mansfeldského velkostatku v Opočně, že byla zrušena konfiskační vyhláška na majetek Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího a že ten má krom dalšího majetku v obci Opočno i inventář, zařízení a sbírky na opočenském zámku. Národní správce Colloredo-Mansfeldského velkostatku dopisem ze dne 24. 6. 1947 posléze informoval Národní kulturní komisi pro správu národního kulturního majetku, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší, jemuž patří inventář, zařízení a sbírky na opočenském zámku, přijel do zámku a přes zákaz návštěv mu bylo umožněno uložit do rodinného archivu předměty a listiny. Nebylo mu však umožněno přenocování na zámku, který byl stále pod národní správou (jako knihovni majetek státu původně konfiskovaný nacisty Dr. Josefu Colloredo-Mansfeldovi mladšímu).

54. Krajský soud v první části řízení o vydání 68 obrazů doplnil dokazování a ztotožnil se se závěrem okresního soudu, že stát před 25. 2. 1948 uznával vlastnické právo Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího a umožnil mu s jeho majetkem disponovat, a bez právního důvodu jej převzal později. Učinil tak především na základě těchto doplněných zjištění: svědkyně Růžena Valášková vypověděla, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší přijel na zámek v roce 1946 doplnit sbírky o dva bubny a vstup do zámku mu byl umožněn i v roce 1947. Nebyl mu však umožněn v roce 1948. Dále vypověděla, že Dr. Josef Colloredo-Mansfeld bydlel v Opočně do roku 1947 nebo 1948 a se zámeckými sbírkami nenakládal, neboť věděl, že jsou Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího. Z dopisu Národní kulturní komise ze dne 6. 3. 1950 zjistil, že lesní správa Opočno převzala inventář, stříbro, prádlo a jiné věci v zámku v Opočně. Samotný dopis národního správce Colloredo-Mansfeldského velkostatku ze dne 24. 6. 1947 pak krajský soud hodnotil tak, že jasně prokazuje, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší neměl možnost setrvat na zámku z důvodu jeho národní správy (jako správy nemovitého majetku patřícího původně Dr. Josefu Colloredo-Mansfeldovi mladšímu), nikoliv z důvodu, že by mu bylo upíráno vlastnictví sbírek.

55. Nejvyšší soud v první části řízení o vydání 68 obrazů výše uvedené závěry o převzetí majetku Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího neřešil, protože shledal, že otázka navržená dovolatelem Památkovým ústavem Pardubice nemůže založit přípustnost dovolání.

56. V druhé části řízení o vydání slavnostního kočáru a dalších věcí okresní soud založil svůj závěr o tom, že stát před 25. 2. 1948 uznával vlastnické právo Josefa

Colloredo-Mannsfelda staršího a umožnil mu s jeho majetkem disponovat, a bez právního důvodu jej převzal později, na zjištěních uvedených již v rozsudku o vydání 68 obrazů rekapitulovaných v odst. 52 (správně zřejmě odst. 51 – pozn. ÚS). Dále se okresní soud v návaznosti na závěry nálezu sp. zn. III. ÚS 107/04, vyhlášeného ve věci vydání samotného zámku Opočno, zabýval především dokazováním k době převzetí majetku Dr. Josefa Colloredo-Mansfelda mladšího státem.

57. Krajský soud v druhé části řízení o vydání slavnostního kočáru a dalších věcí dospěl k závěru, že je možné na základě důkazů provedených okresním soudem provést odlišné právní hodnocení věci. K době převzetí majetku Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího státem uvedl pouze: *„nutno uzavřít, že mu již před 25. 2. 1948 stát neumožnil s majetkem nacházejícím se v zámku Opočno nakládat a tedy ve smyslu ust. § 6 odst. 2 zákona č. 87/1991 Sb. již před rozhodným obdobím, kdy věci v budově zámku Opočně převzal. Lze poukázat na písemnost národní správy zámku Opočno z 24. 6. 1947, z níž plyne, že původnímu vlastníku nebyl umožněn ani přístup do zámku, kde byly jeho některé movité věci umístěny, a který byl považován nadále za konfiskát. Přitom národní správce věděl, že vlastnické právo k věcem Josefa Colloredo Mansfelda bylo obnoveno. Krajský soud proto shrnuje, že ... vlastnické právo rozhodnutím příslušného orgánu bylo obnoveno před rozhodným obdobím pouze Josefu Colloredo Mansfeldovi, nar. 1866, avšak stát mu neumožnil movitý majetek, nacházející se v zámku Opočno převzít (byť v té době zřejmě již bez právního důvodu) a nakládat s ním ještě před 25. 2. 1948. Movitý majetek zjevně sledoval osud zámku Opočno, který byl (jak je odvolacímu soudu z jeho činnosti známo) rozhodnutím Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947, č. j. 33.219/47-IX A 3 prohlášen za státní kulturní památku a byl odevzdán ... (včetně movitých věcí se tam nacházejících) do správy a užívání národní kulturní komise.“* Z protokolu o jednání vyplývá, že krajský soud žádné dokazování neprováděl.

58. Nejvyšší soud v druhé části řízení o vydání slavnostního kočáru a dalších věcí shledal dovolání stěžovatelů přípustným podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2012, neboť šlo o případ tzv. zjevné diformity. Připomenul, že již dříve rozhodoval usnesením sp. zn. 28 Cdo 2446/2000 v jiné věci účastníků vedené pod sp. zn. 5 C 207/98 (tj. v první části o vydání 68 obrazů) s tím, že skutková zjištění odvolacího soudu ve prospěch stěžovatelů nemohla být předmětem dovolacího přezkumu. Uvedl, že *„v této právní věci, nyní projednávané pod sp. zn. 5 C 147/92 Okresního soudu v Pardubicích odvolací soud (shodně se soudem prvního stupně) vycházel z toho, že „movitý majetek v zámku Opočno byl rozhodnutím Ministerstva zemědělství z 30. 4. 1947, čj. 33.219/47- IX A 3, prohlášen za státní kulturní majetek a byl odevzdán podle § 2 a § 3 zákona č. 137/1946 Sb. (včetně movitých věcí v zámku se nacházejících) do správy a užívání národní kulturní komise.“* Po vymezení vady skutkového zjištění nemajícího oporu v dokazování jako zjištění něčeho, co ve spisu vůbec není, nebo opomenutí podstatné skutečnosti bez dalšího vyplývající z obsahu spisu, Nejvyšší soud konstatoval, že nemohl dospět k závěru, že *„odvolací soud nedůvodně (např. v případech, kdy nedošlo k novým skutkovým zjištěním, by se odchýlil od právních závěrů dovolacího soudu ve stejném či obdobném právním vztahu, případně že by odvolací soud vycházel ve svém rozhodnutí z něčeho, co ve spise vůbec není. Nebyly tu proto předpoklady k posouzení přípustného dovolání dovolatelů i jako dovolání důvodného.“*

59. V třetí části řízení o vydání zbylých věcí okresní soud stručně sdělil, že o části věci o vydání 68 obrazů rozhodl pravomocným částečným rozsudkem, podle něhož Josef Colloredo-Mannsfeld starší měl ke svému majetku v roce 1947 přístup a mohl s ním

disponovat, a stát převzal tento majetek až po 25. 2. 1948. O části vydání slavnostního kočáru a dalších věcí rozhodl částečným rozsudkem založeným na totožných skutkových a právních závěrech, tento rozsudek však byl změněn krajským soudem, který dospěl k opačným skutkovým i právním závěrům. Protože rozhodnutí krajského soudu obstálo v dovolacím řízení, vycházel okresní soud z jeho závěrů přijatých v druhé části řízení. Konstatoval tedy, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší neměl ke svému majetku v roce 1947 přístup a nemohl s ním disponovat, což mělo vyplynout z dopisu národního správce Colloredo-Mannsfeldského velkostatku ze dne 24. 6. 1947, podle něhož byl Josef Colloredo-Mannsfeld starší vpuštěn do zámku k uložení věcí do rodinného archivu, nebylo mu však umožněno zde přenocovat a proto téhož dne odjel.

60. Krajský soud v třetí části řízení o vydání zbylých věcí vycházel z toho, že v části věci o vydání slavnostního kočáru a dalších věcí byl vydán částečný rozsudek, který obstál v dovolacím řízení i v řízení o ústavní stížnosti. Jeho závěry tedy bylo namíste vztáhnout i na třetí část řízení, neboť jde o stejné účastníky a stejný předmět sporu. Odchýlení by bylo možné jen při změně skutkové či právní situace. Dále krajský soud konstatoval, že v druhé části řízení bylo argumentačně využito rozhodnutí Ministerstva zemědělství z 30. 4. 1947, čj. 33.219/47- IX A 3 s tím, že je soudu rozhodujícím v této části řízení známo z jeho úřední činnosti. Senát krajského soudu rozhodující v třetí části o vydání zbylých věcí nepovažoval tuto listinu za mu známou z jeho úřední činnosti. *„Proto k námitce žalobců přistoupil k pokusu o zajištění této listiny a jejímu přečtení. Vycházel přitom z odůvodnění rozhodnutí Ústavního soudu ve věci III. ÚS 107/04, který uváděl, že jde o listinu založenou na č. l. 60 Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou, sp. zn. 6 C 63/95. Na tomto místě spisu se však nenachází přímo tato listina, nýbrž jde o listinu Ministerstva zemědělství z 27. 5. 1957, která obsahuje potvrzení o obsahu rozhodnutí z 30. 4. 1947.“* Dále uvedl, že *„Nejvyšší soud ČR i Ústavní soud ČR při svém rozhodování vycházeli (sic) ze správnosti skutkového závěru odvolacího soudu o tom, že majetku Josefa Colloredo-Mannsfelda, nar. 1866 se zmocnil Československý stát ještě před rozhodným obdobím, tedy před 25. 2. 1948 s tím, že primárně lze tento závěr dovést z listiny ze dne 24. 6. 1947 (Nejvyšší soud se pak v odůvodnění svého rozhodnutí vypořádal s předcházejícím opačným skutkovým závěrem učiněným ve věci Krajského soudu v Hradci Králové 26 Co 351/99). To vše s tím, že na podporu této argumentace bylo zmíněno rozhodnutí Ministerstva zemědělství z 30. 4. 1947. Byť se takové rozhodnutí v soudním spisu nenachází, nachází se zde pouze listina potvrzující jeho obsah, pouze taková změna nemůže vést ke změně skutkového závěru. Toto rozhodnutí z 30. 4. 1947 nebylo soudy argumentačně využíváno tak, že ..., nýbrž tak, že z tohoto rozhodnutí je mimo jiné patrna představa státu o tom, že mu náleží majetek Colloredo-Mannsfeldů v Opočně, tedy toto rozhodnutí bylo využíváno jako důkaz toho, že se stát fakticky uchopil majetku Colloredo-Mannsfeldů v Opočně před 25. 2. 1948. V řízení tak nevyšlo najevo ničeho nového v tom směru, že by tomu mělo být jinak, tedy, že by se stát fakticky uchopil majetku – mobiliáře zámku – Colloredo-Mannsfeldů v Opočně po 25. 2. 1948.“* Z toho důvodu krajský soud neshledal důvod odchýlit se od závěrů rozhodnutí v části o vydání slavnostního kočáru a dalších věcí.

61. Nejvyšší soud v třetí části řízení o vydání zbylých věcí dovolání stěžovatelů odmítl. Konstatoval, že nalézací i odvolací soud jsou podle § 226 odst. 1 ve spoj. s § 243d o. s. ř. vázány názorem dovolacího soudu. Dále uvedl, že v rozsudku sp. zn. 28 Cdo 5328/2008 vydaném v části věci o vydání slavnostního kočáru a dalších věcí byl *„shledán dovolacím soudem správným názor odvolacího soudu (Krajského soudu v Hradci Králové v rozsudku z 18. 10. 2007, sp. zn. 18 Co 148/2007), že původní vlastník Josef Colloredo-*

Mannsfeld ,ztratil své vlastnické právo již před rozhodným obdobím podle zákona č. 87/1991 Sb. (t. j. před 25. 2. 1948) a k obnovení jeho vlastnického práva podle zákona č. 128/1946 Sb. nedošlo‘; s tím pak nebyla shledána v rozporu skutková zjištění odvolacího soudu, že původnímu vlastníku byl znemožněn vstup na zámek Opočno k nakládání s movitými věcmi v tomto zámku. Posléze bylo v citovaném rozsudku Nejvyššího soudu z 11. 2. 2009, 28 Cdo 5328/2008, konstatováno: ‚Bylo třeba mít na zřeteli, že v této právní věci (sp. zn. 5C 147/92 Okresního soudu v Pardubicích) odvolací soud (shodně se soudem prvního stupně) vycházel z toho, že movitý majetek v zámku Opočno byl rozhodnutím Ministerstva zemědělství z 30. 4. 1947, č. j. 33.219/47 - IX A 3, prohlášen za státní kulturní majetek a byl odevzdán podle § 2 a § 3 zákona č. 137/1946 Sb. (včetně movitých věcí v zámku se nacházejících) do správy a užívání národní kulturní komise‘. ... Podle názoru dovolacího soudu bylo třeba proto mít i v dalším řízení v téže právní věci (vedené stále pod sp. zn. 5C 147/92 Okresního soudu v Pardubicích) na zřeteli rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 11. 2. 2009, 28 Cdo 5328/2008, jakož i nálezný Ústavního soudu ČR z 11. 8. 2010, I. ÚS 1211/09, a vycházet ze závěrů zaujatých jmenovitě Nejvyšším soudem ČR v rozsudku z 11. 2. 2009, 28 Cdo 5328/2008, zejména z těch právních závěrů, jak jsou shora citovány. Je to na místě zejména i proto, že v dalších řízeních u soudů obou stupňů nevyšlo přesvědčivě najevo skutkově i právně něco, co by tyto závěry dovolacího soudu, obsažené v citovaném rozhodnutí z 11. 2. 2009, vyvracelo. Za těchto uvedených okolností nemohl dovolací soud shledat u dovolání odvolatelů zákonné předpoklady přípustnosti dovolání...“

62. Na základě výše uvedeného obsahu napadených rozhodnutí ve spojení s obsahem odpovídajících protokolů o jednání před obecnými soudy hodnotil Ústavní soud vliv rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947, č. j. 33.219/47-IX A 3 na závěry soudů v napadených věcech následovně:

63. V první části řízení o vydání 68 obrazů nemělo toto rozhodnutí vliv na skutkové závěry obecných soudů, neboť je žádná ze stran soudu nepředložila. Soudy tak na základě výpovědi svědků i listin z tehdejší doby (zejména výpověď svědkyně Valáškové, původního žalobce Jeronýma Colloredo-Mannsfelda, nar. 1912, a dopis národního správce Colloredo-Mansfeldského velkostatku ze dne 24. 6. 1947) učinily skutkový závěr o tom, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší opakovaně vstoupil do zámku v letech 1946 a 1947, a to i přes zákaz návštěv, aby disponoval se svými sbírkami.

64. Z týchž důkazů a skutkových zjištění vycházel okresní soud i v druhé části řízení o vydání slavnostního kočáru a dalších věcí. Krajský soud v odvolacím řízení konstatoval, že mění toliko právní posouzení skutkového stavu, svědecké výpovědi vypovídající o proběhlých návštěvách Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího na zámku a nakládání se sbírkami nicméně zcela pominul a obsah dopisu národního správce Colloredo-Mansfeldského velkostatku ze dne 24. 6. 1947 hodnotil přesně opačně, tedy že přístup do zámku nebyl možný. Tento svůj zjevně skutkový závěr pak doplnil o další skutkový poznatek plynoucí z rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947 způsobem, který nelze vyložit jinak než, že tím chtěl potvrdit, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší neměl přístup do zámku a mobiliář tedy sledoval osud samotného zámku. *Rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947 tedy krajskému soudu sloužilo jako důkaz na podporu správnosti jeho úvah měnicích skutkové závěry učiněné okresním soudem (k vadnosti tohoto postupu níže).*

65. Nejvyšší soud následně ve svém rozsudku vydaném v druhé části řízení o vydání slavnostního kočáru a dalších věcí vycházel (zjevně nesprávně) z toho, že již okresní soud založil své skutkové závěry na rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947 a za toho stavu mají shodné skutkové závěry okresního a krajského soudu oporu ve spisu. Jiné důkazy, o něž se opíralo rozhodnutí krajského soudu, Nejvyšší soud nezmínil (stejně tak se nezmínil o tom, že krajský soud neprováděl dokazování a rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947 v procesním spisu založeno není). *Rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947 tedy Nejvyššímu soudu sloužilo jako základ pro závěr, že skutkové závěry krajského soudu mají oporu ve spisu.*

66. V třetí části řízení o vydání zbylých věcí okresní soud stručně sdělil, že vychází z rozhodnutí krajského a Nejvyššího soudu vydaných v druhé části řízení o vydání slavnostního kočáru. *Rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947 tedy okresní soud výslovně nezohledňuje, ale své skutkové a právní závěry činí pouze na základě předchozích závěrů krajského a Nejvyššího soudu v druhé části řízení.*

67. Okresní soud v třetí části řízení o vydání zbylých věcí sdělil, že musí vycházet z rozhodnutí krajského a Nejvyššího soudu vydaných v druhé části řízení, ledaže by se změnil skutkový či právní stav. Pak doplnil dokazování kopií listiny potvrzující obsah Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947 a shledal, že se skutkový stav nezměnil. *Listina potvrzující obsah rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947 tedy soudu sloužila jako důkaz pro závěr, že se skutkový stav nezměnil oproti předchozím závěrům krajského a Nejvyššího soudu v druhé části řízení.*

68. Nejvyšší soud následně konstatoval, že krajský soud byl vázán jeho rozsudkem vydaným v druhé části řízení a že v řízení nevyšlo nic nového. *Rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947 tedy Nejvyšší soud výslovně nezohledňuje, ale své závěry činí pouze na základě přesvědčení o závaznosti základě předchozích závěrů krajského a Nejvyššího soudu v druhé části řízení.*

69. S ohledem na výše uvedené tedy Ústavní soud musí konstatovat, že rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947 bylo významné pro skutkové i právní závěry obecných soudů v druhé části věci o vydání slavnostního kočáru. Významné bylo i pro třetí část o vydání zbylých věcí, na čemž nic nemění ani snaha krajského soudu obstatat tuto listinu a provést ji jako důkazní prostředek – i jeho rozsudek se totiž odvíjí především od srovnání se skutkovými závěry v části o vydání slavnostního kočáru.

Vady důkazního řízení v řízení před obecnými soudy

70. Evropský soud pro lidská práva přímo ve věci stěžovatelů konstatoval, že součástí spravedlivého procesu podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy je i právo na kontradiktornost řízení. Účastníci řízení proto musejí mít možnost nejen předkládat důkazy na podporu svých tvrzení, ale musejí být také seznámeni se všemi důkazy a stanovisky předloženými s cílem ovlivnit rozhodnutí soudu a mít možnost se k nim vyjádřit. Bylo na stěžovatelích, aby sami zvážili, zda se chtějí k rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947 vyjádřit a bylo povinností obecných soudů jim k tomu dát možnost. Podle Evropského soudu pro lidská práva by v konkrétních poměrech případu nestačilo, ani pokud by důkaz byl při ústním jednání předložen a přečten: vzhledem k jeho povaze a významu měli mít možnost seznámit se s takovým důkazem a vhodnou formou a v přiměřené lhůtě se vyjádřit k jeho existenci, obsahu a pravosti.

71. Je proto zřejmé, že v druhé části řízení o vydání slavnostního kočáru a dalších věcí došlo k závažnému porušení práv stěžovatelů. Vada ústavního významu však nespočívá pouze v tom, že stěžovatelé nedostali možnost vyjádřit se k rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947. To je pouze jedno z pochybení, kterých se krajský soud dopustil, které pak mělo zásadní vliv na řadu dalších skutkových i právních závěrů obecných soudů v celé věci.

*Vady rozsudku krajského soudu č. j. 18 Co 148/2007-1227
a vady jemu předcházejícího řízení*

72. Krajský soud v druhé části řízení o vydání slavnostního kočáru konstatoval, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší neměl v roce 1947 přístup do zámku. Nejde o otázku právní, ale skutkovou (právní povahu by mělo posouzení následků toho, zda přístup do zámku měl a zda stát odepřením přístupu převzal věci bez právního důvodu ve smyslu § 6 odst. 2 in fine zákona o mimosoudních rehabilitacích). Jde přitom o opačný skutkový závěr, než ke kterému dospěl okresní soud, který na základě řady důkazů jasně konstatoval, že přístup do zámku byl v letech 1946 a 1947 možný. Z protokolu o odvolacím řízení na č. 1. 1208–1210 spisu okresního soudu sp. zn. 5 C 147/1992 ovšem plyne, že krajský soud v řízení o odvolání neprováděl žádné dokazování a ke změně skutkového závěru tak nebyl oprávněn [srov. nálezný sp. zn. III. ÚS 3717/16 ze dne 26. 9. 2017 (N 179/86 SbNU 845)].

73. Již výše Ústavní soud uvedl, že údajná úřední znalost rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947 krajskému soudu sloužila jako potvrzení toho, že stát již v roce 1947 převzal movité věci nacházející se v zámku Opočno. Druhým a podle textu rozhodnutí krajského soudu hlavním důkazem měl být dopis národní správy Colloredo-Mannsfeldského říditelství velkostatku Opočno ze dne 24. 6. 1947. Ústavní soud se proto seznámil s obsahem spisu a zjistil, že závěry krajského soudu zjevně nemají oporu nejen v dokazování, které řádně neproběhlo, ale ani v samotném soudním spisu.

74. Rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947 se ve spisu Okresního soudu v Pardubicích vedeného pod sp. zn. 5 C 207/98 vůbec nenachází a žádný z účastníků či vedlejších účastníků ani netvrdil, že by se tam kdy nacházelo. Ústavní soud se proto seznámil alespoň se spisem Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou původně vedeným pod sp. zn. 6 C 63/95, na jehož č. 1. 60–61 se toto rozhodnutí mělo nacházet. Ani zde se ono rozhodnutí nenachází. Je zde však založena kopie listiny – přípisu Ministerstva zemědělství a lesního hospodářství č. j. 150.868/57-232-VI ze dne 27. 5. 1957 adresovaného Ministerstvu kultury – státní památkové správě. Ministerstvo v něm „potvrzuje, že rozhodnutím ministerstva zemědělství ze dne 30. dubna 1947, č. j. 33.219/47-IX A 3 byl odevzdán do správy a užívání Národní kulturní komise podle § 2 a § 3 zákona ze dne 16. května 1946 č. 137/46 Sb. jako státní kulturní majetek zámecký objekt Opočno se všemi nemovitostmi, které tvoří podle § 7 odst. 4 dekretu č. 12/45 Sb. se zámeckou budovou jediný celek a sice...“ Následuje výčet pouze nemovitých věcí. Listina dále pokračuje: „Ministerstvo zemědělství a lesního hospodářství Vás zmocňuje, abyste si podle tohoto potvrzení ve smyslu § 11 zákona č. 90/47 Sb. provedli knihovni pořádek sami, totiž abyste v příslušných knihovních vložkách, ve kterých jsou tyto nemovitosti zapsány a) dali vyznačit vlastnické právo ve prospěch Národní kulturní komise resp. jejího právního nástupce / § 11 zákona č. 90/47 Sb. /, b) dali vyznačit, že

závady na listě „C“ kromě případných reálných břemen nepostihují přidělený majetek / § 9 zákona č. 90/47 Sb. /.“ Kopie stejného obsahu pak jsou založeny i na č. l. 106–107 a č. l. 179 spisu.

75. Pomine-li Ústavní soud otázku úplnosti a věrohodnosti takového důkazního prostředku, nijak z uvedeného neplyne, že by stát přistupoval k movitým věcem uloženým na zámku v Opočně jako k vlastním, nebo že by je právě tímto rozhodnutím mínil převzít (je třeba zopakovat, že zámek a movité věci v něm uložené nesdílely stejný právní osud). Jiný závěr nelze bez dalšího dovodit ani interpretací textu, konkrétně jeho odkazu na § 3 zákona č. 137/1946 Sb., o Národních kulturních komisích pro správu státního kulturního majetku. Nezbytnou podmínkou správy totiž bylo vlastnictví státu (srov. § 2 zákona).

76. Stejně tak se Ústavní soud seznámil i s textem dopisu národní správy Colloredo-Mannsfeldského ředitelství velkostatku Opočno ze dne 24. 6. 1947 adresovaného Národní kulturní komisi pro správu státního kulturního majetku. Na č. l. 152 spisu Okresního soudu v Pardubicích vedeného pod sp. zn. 5 C 207/98 se nachází jeho kopie tohoto znění: *„Sdělujeme, že v pondělí 23. t. m. přijel kolem 11 h. do zámku v Opočně pan Josef Colloredo Mannsfeld starší, jemuž patří inventář, zařízení a sbírky v zámku a jehož konfiskát byl zrušen, s pány Josefem Colloredo Mannsfeldem ml. a Jeronymem Colloredo Mannsfeldem ze Zbirohu. Byl mu předložen tamní přípis čj. 669/1947 ze dne 17. 6. 1947, podle něhož nejsou návštěvy v zámku dovoleny. Sdělil nám, že byl tudíž mylně informován, že jeho majetkové věci jsou již v pořádku a že proto opustí zámek ještě týž den, ačkoliv hodlal zde pobýti několik dní. Večer o 6. hod všichni odjeli. Podepsaná národní správa učinila (sic) o jeho příjezdu ihned hlášení MNV v Opočně a ONV v Dobrušce odkud byl vyslán člen p. Nuc z Opočna, který měl s ním za přítomnosti podepsaného v zámku rozmluvu ve smyslu shora uvedeného. Po celou dobu jeho pobytu v zámku byl přítomen správce zámku pan Toman, který ohlásil, že pan Josef Colloredo Mannsfeld starší přivezl a v rodinném archivu v zámku uložil další historické listiny. Prosíme o instrukci, jak se máme v případě opětovaných návštěv tohoto druhu zachovati.“*

77. Závěr krajského soudu, že Josefu Colloredo-Mannsfeldovi staršímu nebyl v roce 1947 umožněn přístup do zámku, je v přímém rozporu s obsahem tohoto dopisu. Stejně tak z dopisu bez dalšího neplyne závěr, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší nemohl fakticky disponovat se svými věcmi uloženými na zámku (ke svým stávajícím movitým věcem uložil i věci další, což je typický projev dispozice s majetkem sbírkové či archivní povahy).

78. Ústavní soud opakovaně vychází z toho, že není jeho úkolem hodnotit (a přehodnocovat) důkazy provedené obecnými soudy, pokud byly dodrženy zásady dané příslušnými procesními řády [nález sp. zn. III. ÚS 23/93 ze dne 1. 2. 1994 (N 5/1 SbNU 41)]. Mezi ústavně významné vady důkazního řízení však mimo jiné patří případy, kdy jsou učiněná skutková zjištění v extrémním nesouladu s vykonanými důkazy. Extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy je dán zejména tehdy, kdy hodnocení důkazů a tomu přijaté skutkové závěry jsou výrazem zjevného faktického omylu či excesu logického (vnitřního rozporu), resp. jestliže skutková zjištění soudů vůbec nemají obsahovou spojitost s důkazy, jestliže skutková zjištění soudů nevyplývají z důkazů při žádném z logicky přijatelných způsobů jejich hodnocení, anebo jestliže skutková zjištění soudů jsou opakem toho, co je obsahem důkazů, na jejichž podkladě

byla tato zjištění učiněna [usnesení sp. zn. III. ÚS 359/05 ze dne 23. 9. 2005 (U 22/38 SbNU 579)].

79. Ústavní soud přitom není oprávněn přehodnotit skutkový závěr obecných soudů v tom smyslu, že by sám (pozitivně) závazně určil, jaká skutková zjištění z jimi provedených důkazů jednoznačně plynou [ledaže by sám tento důkaz provedl, srov. nález sp. zn. I. ÚS 68/93 ze dne 21. 4. 1994 (N 17/1 SbNU 123)]. I bez opakovaného provedení důkazů je však v rámci přezkumu oprávněn učinit (negativní) závěr o tom, že určité právní či skutkové závěry zjevně neplynou ze skutečností zaznamenaných v soudním spisu (nález sp. zn. I. ÚS 1995/18 ze dne 3. 9. 2019).

80. Právě takové vady jsou dány v nyní souzené věci.

81. Krajský soud stěžovatelům nedal nijak na vědomí, že se bude zabývat otázkou přístupu do zámku a že ji hodlá posuzovat na základě rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947, které nebylo součástí spisu a které bylo soudu údajně známo z úřední činnosti. I kdyby mu bylo známo z úřední činnosti, šlo o porušení pravidel řádného procesu (stanoveného postupu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny), protože krajský soud neprovedl, neopakoval a nedoplňoval dokazování a ani jinak účastníky neupozornil na svůj postup, byť již v době jeho rozhodnutí doktrína i soudní judikatura vyžadovaly, aby soud dal účastníkům možnost reagovat na to, že některé skutečnosti považuje za známé mu z úřední činnosti (srov. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 578, a rozsudek NS sp. zn. 28 Cdo 1885/2008 ze dne 9. 7. 2008).

82. Tato vada pak je o to závažnější, že rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947 není obsaženo v žádném z předložených soudních spisů, žádný z účastníků je nebyl schopen doložit, a z listin ve spisu skutečně obsažených nelze běžnými způsoby interpretace dovodit skutkové závěry krajského soudu o nemožnosti přístupu Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího do zámku a o převzetí jeho movitého majetku státem.

83. Kdyby krajský soud řádně zopakoval či doplnil dokazování, musel by se vypořádat s tím, že v první části věci o vydání 68 obrazů byla provedena i řada dalších důkazů, které sám vůbec nereflektoval: z protokolu o ústním jednání před Krajským soudem v Hradci Králové – pobočkou v Pardubicích ze dne 1. 6. 2000 ve věci sp. zn. 6 C 63/95 plyne, že v části věci o vydání 68 obrazů vyslechl svědkyni Valáškovou, která vypověděla o návštěvách Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího na zámku v roce 1946 i 1947 s tím, že do sbírek uložil dva bubny. Dále vypověděla, že Dr. Josef Colloredo-Mansfeld mladší sbírky nerozšiřoval, protože věděl, že jsou jeho adoptivního otce. V závěru jednání zástupce stěžovatelky soudu oznámil, že může případně předložit další důkazy o tom, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší v roce 1947 rozšiřoval sbírky například uniformami po předcích (č. l. 159–160 spisu sp. zn. 5 C 207/98).

84. Krajský soud ovšem nepochybil jen v samotném důkazním řízení. Měl se také vypořádat s tím, že již dříve bylo pravomocně rozhodnuto o vydání 68 obrazů, což ve vztahu k řízení o vydání slavnostního kočáru představuje *částecný rozsudek v téže věci* (srov. výše odst. 6 a 56). Dokazování vedoucí ke skutkovému zjištění, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší měl v roce 1947 přístup do zámku, že disponoval s předměty tam

uloženými a že stát v té době uznával jeho vlastnické právo, přitom učinil jak okresní soud, tak i *sám krajský soud* (byť jiný senát) v odvolacím řízení (srov. výše odst. 6 a 56). V téže věci tedy krajský soud hodnotil obsah dopisu národní správy Colloredo-Mannsfeldského ředitelství velkostatku Opočno ze dne 24. 6. 1947 zcela opačným způsobem. Stejně tak soudy v části věci o vydání 68 obrazů pravomocně rozhodly o tom, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší fakticky pozbyl svého vlastnického práva až po 25. 2. 1948. Přestože tato otázka je pro všechny tři části věci totožná (protože jde o tu samou věc), krajský soud ji v rozsudku č. j. 18 Co 148/2007-1227 hodnotil odlišně od rozsudku sp. zn. 26 Co 351/99 ze dne 1. 6. 2000.

85. Krajský soud změnil svůj názor nejen ve vztahu k týmž důkazům a týmž právním otázkám, ale dokonce i *ve vztahu ke stejné vydávané movité věci*: z usnesení Krajského soud v Hradci Králové č. j. 22 Co 66/99-286 ze dne 21. 1. 2000 plyne, že odvolací soud zrušil původní rozsudek okresního soudu o vydání slavnostního kočáru. V rámci závazného právního pokynu se vyjádřil i k odvolací námitce Památkového úřadu Pardubice, že přípisem č. j. 669/1947 ze dne 17. 6. 1947 (o zákazu návštěv na zámku) bylo prokázáno, že se Josef Colloredo-Mannsfeld starší nemohl již před rokem 1948 fakticky ujmout vlády nad svým movitým majetkem (č. l. 250 spisu sp. zn. 5 C 147/92). K tomu krajský soud jasně uvedl, že tato námitka se nejví důvodná (č. l. 288 spisu sp. zn. 5 C 147/92). Krajský soud tedy již před pravomocným rozhodnutím o vydání 68 obrazů avizoval svůj názor, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší pozbyl vlastnické právo ke slavnostnímu kočáru až po 25. 2. 1948.

86. Důvody pro toto diametrálně odlišné posouzení totožných skutkových a právních otázek krajským soudem v téže věci neplynou ze spisu okresního soudu a nijak je nevysvětluje ani napadený rozsudek krajského soudu č. j. 18 Co 148/2007-1227. V řízení přitom *prima vista* nedošlo k *žádné podstatné změně* skutkového či právního stavu rozhodného pro řešení těchto otázek, jen jinému (a procesně nekorektnímu) hodnocení těchto důkazů. Změna názoru krajského soudu nebyla za takového stavu přípustná [srov. nálezy sp. zn. III. ÚS 1275/10 ze dne 22. 12. 2010 (N 253/59 SbNU 581) a sp. zn. II. ÚS 1688/10 ze dne 9. 10. 2012 (N 167/67 SbNU 49)].

87. Lze tedy uzavřít, že krajský soud v řízení o druhé části věci o vydání slavnostního kočáru změnil skutkové závěry okresního soudu bez dokazování, svá vlastní skutková zjištění učinil ve zjevném rozporu s obsahem relevantních listin i v rozporu se svými (pravomocně konstatovanými) dřívějšími zjištěními v téže věci. Totožnou právní otázku pak posoudil opačně oproti svému dřívějšímu posouzení v téže věci. O tom, že bude takto postupovat, neinformoval účastníky a nedal jim možnost reagovat na jeho postup. Jde o několikanásobné vážné porušení postupu stanoveného procesními předpisy i práva vyjádřit se k prováděným důkazům zaručených stěžovatelům čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny.

Vady rozsudku krajského soudu č. j. č. j. 23 Co 396/2009-1501 a vady jemu předcházejícího řízení

88. Krajský soud si byl v třetí části o vydání zbylých věcí vědom toho, že o několika částech věci již bylo pravomocně rozhodnuto s odlišnými závěry. K námitkám stěžovatelů se tedy správně pokusil zajistit rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947, které mu nebylo známo z jeho úřední činnosti (původně však i přes námitky stěžovatelů chtěl rozhodnout bez dokazování, srov. protokoly na č. l. 1454–1457, 1469–

1470). Podařilo se mu zajistit pouze kopii přípisu Ministerstva zemědělství a lesního hospodářství ze dne 27. 5. 1957, která má obsah rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 30. 4. 1947 potvrzovat.

89. Její obsah však neshledal podstatně odlišným od hodnocení, které provedl v rozsudku č. j. 18 Co 148/2007-1227 v druhé části věci. Bez bližšího hodnocení textu této listiny konstatoval, že z ní plyne přesvědčení státu, že mu náleží majetek Colloredo-Mansfeldů v Opočně. Takové skutkové hodnocení je zjevně nedostatečné. Pomíjí totiž, že různé části colloredo-mansfeldského majetku sledovaly různý právní osud, což bylo i předmětem rozsáhlého dokazování v souzené věci i věcech souvisejících. Pro posouzení bylo tedy rozhodující, které věci sledovaly jaký osud, resp. zda z listiny plyne přesvědčení státu, že mu již v době před 25. 2. 1948 náležely právě i movité věci Josefa Colloredo-Mansfelda staršího uložené na zámku v Opočně. To však v této listiny nijak zřejmé není, neboť řeší vztahy k věcem nemovitým (srov. výše odst. 73 a 74).

90. Úvahy krajského soudu byly zjevně a z pochopitelných důvodů ovlivněny tím, že v části věci o vydání slavnostního kočáru byly rozhodné otázky pravomocně vyřešeny, a to včetně vyhlášení rozsudku Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318 (a na něj navazujících odmítavých usnesení Ústavního soudu). Krajský soud se cítil vázán posouzením právních i skutkových otázek v druhé části řízení i proto, že měl za to, že se Nejvyšší soud vypořádal s otázkou odlišného posouzení v první části řízení o vydání 68 obrazů.

91. To je ovšem závěr nesprávný. Za stavu, kdy byly v předchozích řízeních o jiných částech téže právní věci diametrálně odlišně posouzeny tytéž skutkové i právní otázky, měl si o nich krajský soud učinit závěr sám, nebo vyložit, proč má za to, že tento rozpor byl ve věci již autoritativně vyřešen.

92. Takové autoritativní řešení rozporu nepředstavuje rozsudek Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318 v druhé části věci, protože ten k odlišným a skutkovým závěrům v různých částech věci pouze konstatoval, že ve svém předchozím rozhodnutí sp. zn. 28 Cdo 2446/2000 v části věci o vydání 68 obrazů neposuzoval správnost skutkových zjištění. Správnost skutkových zjištění však neposuzoval ani v rozsudku č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318. V něm pouze konstatoval, že nemohl přesvědčivě dospět k závěru, že *„by se odvolací soud nedůvodně (např. v případech, kdy nedošlo k novým skutkovým zjištěním, by se odchýlil od právního závěru dovolacího soudu ve stejném či obdobném právním vztahu, případně že by odvolací soud vycházel ve svém rozhodnutí z něčeho, co ve spise vůbec není.“* To ostatně odpovídá konstrukci dovolacího řízení i řízení o ústavní stížnosti, která jsou zaměřena především na řešení právních, nikoliv skutkových otázek. Nejvyšší soud tím ovšem nijak nevyjádřil závazný názor, z něhož by bylo možné usoudit, že pravomocná rozhodnutí v části věci o vydání slavnostního kočáru jsou pro krajský soud závazná, kdežto rozhodnutí v části věci o vydání 68 obrazů závazná nejsou. Přestože stěžovatel na tento rozpor upozornil, Nejvyšší soud se k tomu nevyjádřil (s výjimkou obecného konstatování, že odvolací soudy vycházely z jiných skutkových zjištění).

93. Krajský soud přitom sám zjistil, že jeho dřívější rozsudek č. j. 18 Co 148/2007-1227 v druhé části věci spočívá na zjištěních o skutečnostech, které stěžovatelé popírají a o nichž nejsou ve spisu obsaženy důkazy. Za toho stavu měl důkladně hodnotit, zda skutečně lze dokazováním dospět k závěru, který dříve zaujal v druhé části věci o vydání slavnostního kočáru, nebo zda obsah spisu a výsledek dokazování v odvolacím řízení

odpovídá spíše závěru, který zaujal v první části věci o vydání 68 obrazů. To neučinil a spolehl se na závěry rozsudku č. j. 18 Co 148/2007-1227. Jak však Ústavní soud uvedl výše, jeho závěry nemohou v žádném případě obstát pro řadu zjevných, ústavně významných procesních vad.

94. Z níže uvedených důvodů je třeba také konstatovat, že i samotným rozsudkem Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318 došlo k porušení ústavně zaručených práv stěžovatelů v části věci o vydání slavnostního kočáru, takže jeho závěry nemohou být určující pro část věci o vydání zbylých věcí.

Vady dovolacího řízení

Vady rozsudku Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318

95. V dovolacím řízení v druhé části věci stěžovatelé mimo jiné namítali, že krajský soud v části věci o vydání slavnostního kočáru vydal překvapivé rozhodnutí, protože se odchýlil od svých závěrů v první části věci a neumožnil jim reagovat na změnu názoru ve věci, a že jeho rozhodnutí nemá oporu ve spisu.

96. K tomu Nejvyšší soud konstatoval toliko to, že odchýlný závěr krajského soudu vychází z jiných skutkových zjištění. Nijak přitom nehodnotil, zda byl krajský soud oprávněn skutková zjištění v téže věci změnit a za jakých podmínek (ve světle nosných důvodů výše citovaných nálezů sp. zn. III. ÚS 1275/10 a II. ÚS 1688/10 k tomu krajský soud oprávněn nebyl). Nijak se nevyjádřil k námitce překvapivosti změny skutkového závěru bez upozornění stěžovatelů. Absence vypořádání této námítky je vadou sama o sobě, podstatně však je, že z předchozí rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu, zejména výše cit. rozsudku sp. zn. 28 Cdo 1885/2008 plyne, že šlo o způsobilý dovolací důvod [§ 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2012] a procesní postup krajského soudu byl jasně vadný. Nejvyšší soud pak pochybil i při hodnocení jediné otázky, kterou se zabýval: zda skutkový závěr krajského soudu má oporu ve spisu (resp. v provedeném dokazování, srov. § 241a odst. 3 o. s. ř. soudního řádu ve znění do 31. 12. 2012). Nejasné je konstatování Nejvyššího soudu, že krajský soud nevycházel ve svém rozhodování z něčeho, co ve spise vůbec není. Pokud krajský soud své závěry založil na skutečnostech známých mu údajně z jeho úřední činnosti, z podstaty věci nevycházel z obsahu spisu a z provedeného dokazování. To by ohledem na úpravu § 121 o. s. ř. nemuselo být vadou, pokud by ovšem stěžovatelé byli s těmito skutečnostmi seznámeni a mohli je rozporovat. To se však nestalo. Stejně tak skutkové závěry krajského soudu nemohly mít oporu v provedeném dokazování za situace, kdy jediné dokazování v této části věci provedl okresní soud s opačnými skutkovými závěry (zjevně nesprávné je konstatování Nejvyššího soudu, že krajský soud v otázce prohlášení movitých věcí za státní kulturní majetek postupoval *ve shodě s okresním soudem*). Již jen na okraj tak lze zopakovat, že text dopisu národní správy Colloredo-Mannsfeldského řízení velkostatku Opočno ze dne 24. 6. 1947, jako jedné ze dvou listin, z nichž krajský soud vycházel, neodpovídá závěrům krajského soudu v tom, že by Josefu Colloredo-Mannsfeldovi staršímu nebyl umožněn přístup do zámku a že nebylo uznáváno jeho vlastnické právo k movitým věcem tam uloženým.

97. Nejvyšší soud se tedy nevypořádal s námitkami stěžovatelů, že postup krajského soudu byl překvapivý. Neidentifikoval, že postup krajského soudu byl v otázce dokazování skutečností známých z úřední činnosti rozporný i s judikaturou samotného Nejvyššího soudu. A konečně shledal, že závěry krajského soudu mají oporu v

provedeném dokazování, aniž by reflektoval, že krajský soud dokazování v rozporu s procesními předpisy vůbec neprováděl a při tomto vadném postupu učinil skutkové závěry z listiny, které jsou ve zjevném rozporu s běžným chápáním jejího textu. Za toho stavu Nejvyšší soud porušil ústavně zaručené právo stěžovatelů podle čl. 36 odst. 1 Listiny, protože při rozhodování o právu stěžovatelů zjevně nepostupoval postupem stanoveným procesními předpisy (z mnohých srov. výše citované rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 68/93, III. ÚS 23/93, III. ÚS 359/05 a I. ÚS 1995/18).

Vady usnesení Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 2709/2011-1569

98. Ve třetí části věci Nejvyšší soud vycházel z toho, že nalézací i odvolací soud byly při rozhodování o části věci týkající se vydání zbylých věcí vázány podle § 226 o. s. ř. názorem dovolacího soudu vyjádřeným v rozsudku č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318, který shledal správným názor, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší pozbyl vlastnického práva již před 25. 2. 1948.

99. Pomine-li Ústavní soud to, že § 226 i § 243d o. s. ř. zjevně dopadají především na právní názor vyjádřený v *kasačním* rozhodnutí, které ve věci vydáno nebylo, nelze přijmout, že by otázka správnosti posouzení přechodu vlastnického práva k movitým věcem Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího byla v rozsudku č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318 závazně vyřešena. Podle jeho textu se totiž rozsudek zabývá jedinou otázkou - zda měly skutkové závěry krajského soudu ve druhé části věci oporu v dokazování, resp. ve spisu. Stejně tak nelze tento závazný názor dovodit ani z usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1211/09, kterým byla odmítnuta ústavní stížnost stěžovatele pro zjevnou neopodstatněnost, protože odmítavé usnesení Ústavního soudu v jiné části věci již ze své povahy i z hlediska svého obsahu závaznou povahu pro další řízení nemá [nález sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13. 11. 2007 (N 190/47 SbNU 465), odst. 89]. Závaznou povahu předchozích rozhodnutí pak nelze dovodit ani z toho, že byla vydána v téže věci. V téže věci (v první části týkající se vydání 68 obrazů) byla totiž vydány také pravomocné a konečné rozsudky Okresního soudu v Pardubicích a Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích. V tom ohledu je nesrozumitelný závěr, že krajský soud neřešil právní otázku, která je rozhodována rozdílně odvolacími soudy - přímo v této věci byly různými senáty téhož soudu vydány tři částečné rozsudky, které posuzují totožné skutkové i právní otázky s přesně opačnými závěry.

100. Nesrozumitelný pak je i závěr Nejvyššího soudu, že v řízení nevyšlo skutkově či právně najevo nic, co by závěry rozsudku č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318 v druhé části věci vyvracelo. Z tohoto rozsudku sám Nejvyšší soud citoval především část týkající se skutkových závěrů údajně plynoucích z rozhodnutí Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947, které se však v odvolacím řízení nepodařilo v rámci dokazování vůbec zajistit (zde se opět ukazuje, že si obecné soudy ani neujasnily, jakou váhu mají jednotlivé důkazy, když se v jednotlivých fázích řízení důkazní síla tohoto rozhodnutí opakovaně mění z údajně podpůrného důkazu na jediný důkaz, který vůbec stojí za rekapitulaci, a to vše za situace, že toto rozhodnutí neměl žádný z rozhodujících soudů k dispozici).

101. Nejvyšší soud tedy při rozhodování o dovolání nesprávně vycházel z toho, že rozhodné právní otázky byly závazně vyřešeny již jeho rozsudkem č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318, a pominul, že se v rámci dokazování nepodařilo zajistit důkaz, který sám jako jediný zmínil a který byl rozsudkem č. j. 28 Cdo 5328/2008-1318 považován za podstatný. Stejně tak pominul, že v téže věci byly o stejných otázkách vydány tři různé

částečné rozsudky. Za toho stavu Nejvyšší soud porušil ústavně zaručené právo stěžovatelů podle čl. 36 odst. 1 Listiny, protože při rozhodování o právu stěžovatelů zjevně nepostupoval postupem stanoveným procesními předpisy.

Shrnutí vad v řízení před obecnými soudy

102. Obecné soudy rozhodly o vydání movitých věcí po Josefu Colloredo-Mannsfeldovi starším v řízení rozděleném na tři části. Toto dělení mělo svůj původní důvod zřejmě v úvaze Okresního soudu v Pardubicích, že některé věci lze snadněji identifikovat jako věci Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího. V jednotlivých částech věci se nijak nelišila skutková otázka, do kdy stát uznával vlastnické právo Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího k těmto věcem, resp. kdy mu znemožnil s věcmi fakticky nakládat, a na to navazující právní otázka, kdy stát převzal tyto věci bez právního důvodu. Nebylo totiž nijak sporné, že tyto předměty sdílely týž osud jako sbírkové předměty uložené na zámku v Opočně, který v rozhodném období neopustily.

103. Přestože se tyto otázky neliší, obecné soudy je posoudily rozdílně. V první části věci o vydání 68 obrazů konstatovaly, že stát uznával vlastnické právo Josefa Colloredo-Mannsfelda staršího ještě v roce 1947, což plyne i z toho, že zámek opakovaně navštívil a ukládal v něm další věci, a to i přesto, že zámek byl jinak pro návštěvy nepřístupný. V druhé části věci o vydání slavnostního kočáru a dalších věcí krajský soud bez dokazování tento náhled změnil a konstatoval, že Josef Colloredo-Mannsfeld starší nebyl do zámku vpuštěn a s věcmi nemohl disponovat. To dovodil jednak z listiny, kterou neměl k dispozici a k níž se stěžovatelé nemohli vyjádřit, jednak z listiny, v níž je výslovně uveden opak. Nijak neřešil, že v řízení o první části věci dospěl k opačnému závěru. Nejvyšší soud pak tento postup neshledal vadným (je korektní dodat, že jej původně neshledal vadným ani Ústavní soud). V třetí části věci o vydání zbylých věcí pak krajský soud zjistil, že listinu, z níž v druhé části učinil skutkový závěr, nemůže obstarat. Nepovažoval to však za zásadní změnu za situace, kdy jsou rozhodnutí v druhé části věci pravomocná a formálně závazná. Nejvyšší soud pak tento postup neshledal vadným.

104. Obecné soudy si tedy v první části o vydání 68 obrazů posoudily rozhodné skutkové a právní otázky ve prospěch stěžovatelů na základě výsledků dokazování. Ve zbylých dvou částech téže soudní věci soudy posoudily totožné skutkové a právní otázky v neprospěch stěžovatelů, aniž by provedly dokazování a vypořádaly se všemi důkazy, které byly rozhodné v první části. Tento postup nelze hodnotit jinak než jako porušení práva stěžovatelů na soudní ochranu jejich práv stanoveným způsobem podle čl. 36 odst. 1 Listiny a práva vyjádřit se k prováděným důkazům podle čl. 38 odst. 2 Listiny.

VI.

Vliv vad na další postup v řízení

105. Z výše uvedeného plyne, že řízení před obecnými soudy trpí zásadními vadami, které lze zejména v otázce dokazování odstranit pouze před krajským soudem, jak Nejvyšší soud přílehavě uvedl ve svém vyjádření. Krajský soud k tomu ovšem připomenul, že ve svém rozsudku č. j. 18 Co 148/2007-1227 upozorňoval na obtíže při prokazování toho, komu patřily které věci uložené na zámku, a to zejména ve vztahu k jejich rozdělení na základě zrušení a vypořádání Colloredo-Mannsfeldského fideikomisu v roce 1925.

106. Jakkoliv je možné, že posouzení této otázky může mít v dalším řízení před obecnými soudy zásadní vliv, není to pro rozhodnutí Ústavního soudu bezprostředně významné. Otázkou výkladu dohody o zrušení a vypořádání Colloredo-Mansfeldského fideikomisu v roce 1925 ve vztahu k předchozí inventuře fideikomisiálního majetku a jeho separaci od alodiálního majetku Josefa Colloredo-Mannsfelda, nar. 1813, se poměrně rozsáhle zabýval již okresní soud v druhé části věci o vydání slavnostního kočáru a dalších věcí. Za tím účelem provedl důkazy svědeckými výpověďmi, korespondencí Colloredo-Mansfeldských velkostatků v Opočně a ve Zbirohu i dobrozdáním znalců práva. Postupoval tak *prima facie* v souladu s nosnými důvody nálezu sp. zn. III. ÚS 107/04, podle něhož je třeba význam a obsah dobových dokumentů třeba hodnotit s přihlédnutím k dobovým okolnostem a případně i na základě vhodného expertního stanoviska. Na základě toho okresní soud dospěl k závěru, jak rozdělení majetku chápal Josef Colloredo-Mannsfeld starší (srov. soupis majetku na č. l. 750–752 spisu 5 C 147/1992) a jeho současníci (příbuzný Jeroným Colloredo-Mannsfeld, nar. 1912, advokát a zaměstnanci, srov. např. č. l. 773–788), i jak relevantní právní dokumenty chápou s přihlédnutím ke konkrétním skutkovým okolnostem oslovení experti v současnosti (např. č. l. 880–883). Oproti tomu krajský soud ve svém rozsudku pouze konstatoval, že obsah spisu a provedené důkazy „*nenabízí závěr o přesném rozlišení movitého majetku tvořícího inventář zámku a sbírkových předmětů, jak činí soud okresní.*“ Konkrétní výhrady krajského soudu vůči skutkovým a právním závěrům okresního soudu stran určení vlastnického práva k jednotlivým předmětům, tak v původním řízení nezazněly. Za toho stavu nelze předjímat, že by jen na základě takto neodůvodněných výhrad bylo vyloučeno, že stěžovatelé mohou ve věci samé před obecnými soudy uspět.

VII. Závěr

107. Z uvedených důvodů Ústavní soud zrušil podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu napadená rozhodnutí Nejvyššího soudu i Krajského soudu v Hradci Králové pobočky v Pardubicích, protože v dovolacím řízení by nebylo možné vytčené vady odstranit.

108. Jakkoliv Ústavní soud zrušil tato rozhodnutí v celém jejich rozsahu, jeho závazný právní názor pro další řízení se týká pouze té části, která souvisí s nároky stěžovatelů po Josefu Coloredo-Mannsfeldovi starším. Kasační výrok rozhodnutí Ústavního soudu nemění nic na tom, že část věci týkající se nároku po Dr. Josefu Coloredo-Mansfeldovi mladším zůstává obnovou řízení nedotčena.

109. V dalším řízení se krajský soud bude zabývat tím, které skutkové a právní závěry vyslovené v první části věci o vydání 68 obrazů jsou pro něj závazné a za jakých podmínek se od nich může ve zbývajících částech věci odchýlit. Bude-li měnit skutkové závěry učiněné okresním soudem, učiní tak pouze po provedení dokazování v odvolacím řízení. Umožní přitom účastníkům řízení, aby se s prováděnými důkazy a úvahami soudu seznámili a reagovali na ně. Vypořádá se také jednotlivě a ve vzájemné souvislosti se všemi důkazy, z nichž okresní soud vyšel. Učiní-li skutková zjištění, která neodpovídají obvyklému chápání obsahu provedených důkazů, podrobně vysvětlí své hodnotící úvahy (srov. výhrady v odst. 74–77). To platí, i pokud setrvá na názoru, že nelze určit, jaké předměty patřily kterému z Colloredo-Mannsfeldů. Za takového stavu se nejen vypořádá se všemi důkazy a úvahami z nalézacího řízení, ale také s otázkou

potřebné míry důkazu a požadavků judikatury Ústavního soudu na rozhodování v restitučních věcech.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 23. června 2020

Pavel Rychetský v. r.
předseda Ústavního soudu

Za správnost vyhotovení:
Jana Drdlová

**Odlišné stanovisko soudců Josefa Fialy, Vladimíra Sládečka a Radovana Suchánka
k nálezu sp. zn. Pl. ÚS 25/17**

Podle § 14 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), podáváme odlišné stanovisko k nálezu Ústavního soudu ze dne 23. června 2020 sp. zn. Pl. ÚS 25/17:

1. Úkolem pléna bylo posoudit věc po povolení obnovy řízení před Ústavním soudem, tzn. v intencích vyčtených právním názorem obsaženým v příslušných rozsudcích Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“). Jakkoli se tento restriktivní rozsah přezkumu v nálezu zprvu správně konstatuje (viz bod 46 a navazující body 47 až 49), ve výsledku nálezu tyto intence dalece překračuje. S tím nemůžeme souhlasit. Nejde přitom jen o náš názor, nýbrž i o potřebu respektovat zákon o Ústavním soudu a právní názor Ústavního soudu vyjádřený v prvním nálezu v obnoveném řízení ze dne 8. 7. 2008 sp. zn. Pl. ÚS 13/06 (N 126/50 SbNU 97).

2. V tomto nálezu sp. zn. Pl. ÚS 13/06 (bod 11) totiž Ústavní soud poukázal na potřebu vykládat § 119b odst. 2 zákona o Ústavním soudu („znovu projedná původní návrh na zahájení řízení“) v souvislosti s odst. 3 („vychází z právního názoru mezinárodního soudu“), z čehož dovodil tezi (citovanou v poslední větě bodu 46 dnešního nálezu), že „v obnoveném řízení – je-li tímto způsobem nutno ústavní stížnosti vyhovět – není třeba znovu posuzovat ostatní okolnosti případu, protože tím by byl rozšiřován již tak výjimečný zásah do konečného rozhodnutí učiněného orgánem svrchovaného státu“. Z toho pak učinil závěr, že není-li v rozsudku ESLP obsaženo něco, „co by otevíralo cestu k přehodnocení“ té části původního usnesení Ústavního soudu, která se týká ústavní stížností napadeného rozhodnutí vnitrostátního soudu, jež nebylo „předmětem výtek“ obsažených v rozsudku ESLP, „nemá Ústavní soud důvod měnit své (předchozí) stanovisko a závěr“ (viz body 25 a 26 nálezu sp. zn. Pl. ÚS 13/06).

3. Přestože tedy dnešní nálezu co do rozsahu přezkumu Ústavního soudu v obnoveném řízení uvádí, že Evropský soud pro lidská práva ve věci stěžovatelů shledal porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) „pouze ve vztahu k důkazům představovaným především rozhodnutím Ministerstva zemědělství č. j. 33.219/47-IX A 3 ze dne 30. 4. 1947“ (bod 47), nad rámec tohoto jediného vytknutého procesního pochybení v řízení před obecnými soudy (tj. jediné vady důkazního řízení před odvolacím soudem) nezdrženlivě vyhledává řadu dalších vad napadených rozhodnutí a jim předcházejících řízení, včetně řízení dovolacího (body 72 a násl.). Nálezu tak např. vytýká soudům, že něco nehodnotily, ačkoli to hodnotit měly, že se s něčím nevypořádaly, že jejich závěry jsou nesrozumitelné, že nesprávně vycházely z něčeho, z čeho vycházet neměly, že něco pominuly, že neinformovaly účastníky a nedaly jim možnost reagovat na postup soudu atd. Jakkoli je třeba uznat obrovskou práci, která byla soudcem zpravodajem při přezkumu všech možných tvrzených pochybení soudů odvedena, nic to nemění na tom, že jde o pravomocně ukončená řízení, do nichž lze zasáhnout jen mimořádnými opravnými prostředky, jsou-li pro to splněny podmínky řízení stanovené v § 117 a násl. zákona o Ústavním soudu. V posuzované věci však jde jen o vydání *iudicia rescindens*, kde je předmět přezkumu jasně vymezen zákonem o Ústavním soudu, tedy že původními ústavními stížnostmi napadená soudní rozhodnutí

neobstojí – toliko – z důvodu, který uvedl ESLP. Nález z toho sice správně vychází v bodě 46 svého odůvodnění, pak už se však pohybuje daleko za touto hranicí.

4. Závěry nálezem vyslovované takto zjevně směřují k celkovému přehodnocení skutkového stavu, a to dokonce již v obnoveném řízení před Ústavním soudem, když Ústavní soud zde jako jakási revizní instance předem instruuje soudy, jak by jej měly zjišťovat a právně posoudit. Tyto partie nálezu tak spíše připomínají podání advokáta stěžovatelů či podání na způsob toho, co se označuje jako tzv. *amicus curiae brief*, popř. advokátovu argumentaci, kterou by měl ovšem vznést až v navazujícím řízení (či spíše ji měl uplatnit už v řízení předchozím). To vše v situaci, kdy rozhodovací důvody vážící se na kasací výrok nálezu se nemají odvíjet než od toho právního názoru, jenž v dané věci předestřel mezinárodní soud, jak shora uvedeno. Jinými slovy místo toho, aby bylo posouzeno výlučně to, zda původními ústavními stížnostmi napadená soudní rozhodnutí neobstojí z právě z důvodu, který uvedl ESLP, a jak je třeba tento nedostatek (např. zrušením zákona) napravit, jde nález daleko za meze vytýčené v § 119b odst. 2 zákona o Ústavním soudu, když nerozhoduje jen o nápravě pochybení v usneseních Ústavního soudu ze dne 11. srpna 2010 sp. zn. I. ÚS 1211/09 a ze dne 19. dubna 2012 sp. zn. II. ÚS 485/12, jimiž Ústavní soud odmítl pro zjevnou neopodstatněnost tehdejší ústavní stížnosti. Není podstatné, že jde o mediálně sledovanou „kauzu“, nýbrž že tím zřejmě dochází ke změně přístupu Ústavního soudu k případům tohoto druhu. Ústavní soud zde měl znovu posoudit poté, co zrušil svá původní rozhodnutí, označená ESLP za porušení Úmluvy, zda na tomto základě obstojí rozhodnutí obecných soudů, která byla předmětem původních ústavních stížností (srov. § 119b odst. 2 zákona o Ústavním soudu). Protože neobstála, měl je zrušit, aniž však zasáhl do budoucího nezávislého a nestranného rozhodování těchto soudů po kasaci jejich původních rozhodnutí. Platí tedy ještě, že Ústavní soud je konečným arbitrem ústavnosti, nebo je již odvolací instancí, která ukládá, jak mají soudy nižších instancí vést nově otevřené řízení? Bude v případě nové ústavní stížnosti hodnotit dodržení ústavních kautel řádně vedeného soudního řízení nebo to, jak tyto soudy dodržely jeho nynější obsáhlé „instrukce“?

5. Ústavní soud v této restituční věci totiž nerozhoduje o vydání zbylých movitých věcí, jak by se mohlo z nálezu zdát, nýbrž o ústavnosti řízení v této věci vedených a v nich vydaných rozhodnutí. Přitom sám Ústavní soud konstantně zdůrazňuje, že nikdy nezasahuje do věcí, které ještě budou rozhodovány obecnými soudy; tak ruší-li Ústavní soud např. jen rozhodnutí Nejvyššího soudu o dovolání, odmítá ústavní stížnost v části napadající rozhodnutí soudů nižších instancí jako nepřípustnou, protože by tím zasahoval do nezávislosti jejich rozhodování v případě, že Nejvyšší soud na základě nálezu Ústavního soudu jejich rozhodnutí nakonec rovněž zrušil (Nejvyšší soud tak ovšem musí učinit sám na základě tzv. autonomního rozhodnutí, nikoli – jako nyní – podle instrukcí Ústavního soudu, jež zde nejsou na místě a odporují zákonu o Ústavním soudu a prejudikatuře).

6. Ústavní stížnost proti usnesení Ústavního soudu je nepřípustná podle § 43 odst. 3 zákona o Ústavním soudu; výjimkou je právě jen rozsudek ESLP. Protože jde o výjimku, je třeba ji vykládat restriktivně (platí – *exceptiones sunt strictissimae interpretationis, exceptiones non sunt extendendae*), jak to stanoví citovaný nález sp. zn. Pl. ÚS 13/06. O odůvodnění dnešního nálezu, které východiska odkazovaného nálezu (právní názor výslovně vyjádřený v právní větě) prolamuje, však nebylo hlasováno, ačkoli je sporné, jak mělo být postupováno, a ačkoli na to bylo v rozpravě poukazováno. Platí to tedy od

nynějška i pro budoucí případy, že už se podle zákona o Ústavním soudu a jeho výkladu v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 13/06 nepostupuje?

7. Konečně se vymezujeme rovněž vůči některým dílčím aspektům nálezu: Např. vyjádření účastníků a vedlejších účastníků sice byla vyžádána, v nálezu je reprodukován jejich obsah, ale co se s nimi stalo dál? Např. argumenty Národního památkového ústavu, ale i obecných soudů a Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových v nálezu vyvráceny nejsou, a kde se s nimi polemizuje, tak bez možnosti, že by mohly z hlediska rovnosti „zbrání“ předejít svou argumentaci. To by nebylo problémem v případě, že by byl respektován restriktivní výklad předmětu řízení podle § 119b odst. 2 zákona o Ústavním soudu. Přitom Ústavní měl pouze v podstatě posoudit je to, zda zmíněná listina (rozhodnutí Ministerstva zemědělství) skutečně měla pro rozhodnutí obecných soudů takový význam, když jejich rozhodnutí byla dle jejich tvrzení založena na komplexním hodnocení nejen jednoho důkazu, popř. zda byl tento důkaz a jeho obsah stěžovateli znám v předchozím řízení či zda mu byl zamlčen, byl opomenut atd., a jaké to mělo důsledky (srov. rozsudek ESLP ze dne 3. 3. 2020 ve věci *Krčmář a ostatní proti České republice*, č. stížnosti 35376/97).

V Brně dne 23. června 2020

Josef Fiala

Vladimír Sládeček

Radovan Suchánek

**Odlišné stanovisko soudce Jana Filipa k odůvodnění
nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 25/17**

Podle § 14 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), podávám odlišné stanovisko k odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2020 sp. zn. Pl. ÚS 25/17.

Vedou mne k tomu stejné důvody, které uplatňují soudci Josef Fiala, Vladimír Sládeček, a Radovan Suchánek ve společném odlišném stanovisku. Protože jsem pro výrok nálezu hlasoval a vyjádřil s ním rovněž v rozpravě souhlas, mohu disentovat jen k odůvodnění nálezu, které se mělo omezit tak, jak to vyjadřuje společné stanovisko. Na většinu výtek obsažených ve společném stanovisku jsem v rozpravě rovněž upozorňoval, leč marně, a byl jsem, tak jako ostatní, odkázán na vyjádření odlišného názoru touto formou, což tedy činím.

V Brně dne 23. června 2020

Jan Filip

Odlišné stanovisko soudkyně Milady Tomkové k odůvodnění nálezu sp. zn. Pl. ÚS 25/17

Předesílám, že jsem svým hlasem podpořila oba výroky nálezu sp. zn. Pl. ÚS 25/17; rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva znamenalo pro stěžovatele očekávání, že se jejich pře z důvodů procesních znovu otevře před obecnými soudy v naději, že po mnoha letech bude o jejich nároku konečně spravedlivě rozhodnuto.

Šíře odůvodnění nálezu Ústavního soudu však napovídá, že rozsah „pozitivních příkazů“ udělených obecným soudům vybočuje z rámce vytyčeného rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva i předchozí judikaturou pléna Ústavního soudu. Odůvodnění nálezu proto mou podporu mít nemůže, a to jednak v zásadě z důvodů shrnutých ve společném odlišném stanovisku mých kolegů, jednak pro nerespektování základních sebeomezujících principů.

Již delší dobu s neklidem pozoruji, jak Ústavní soud postupně opouští veškeré mantinely svého rozhodování. V odlišném stanovisku k nálezu sp. zn. Pl. ÚS 26/16 ze dne 12. 12. 2017 jsem v této souvislosti připomněla varování Antonina Scali, podle kterého se každý orgán veřejné moci nachází v pokušení eliminovat meze vlastní moci. V tehdejší věci se Ústavní soud rozhodl ignorovat meze přezkumu vytyčené projednávaným návrhem. Dnes v této cestě k ničím neomezenému rozhodování učinil další krok a v rozporu s nálezem sp. zn. Pl. ÚS 13/06 ze dne 8. 7. 2008 eliminoval meze plynoucí z povahy obnoveného řízení. Tak neodolatelné bylo pokušení pouhým zvednutím ruky zajistit žádaný výsledek řízení před obecnými soudy, že funkce Ústavního soudu, zákon o Ústavním soudu ani vlastní judikatura Ústavního soudu nemohly stát v cestě. Rozhodl se Ústavní soud nahrazovat činnost obecných soudů, aniž by respektoval čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod? To je velmi opovážlivé a vsutku svévolné. Nikdo není oprávněn měnit nebo rušit dlouhodobá pravidla ve službě konkrétním cílům, byť se mohou jevit sebeušlechtlejší. V jiné době a v jiném složení může takový postup sloužit účelům daleko nebezpečnějším. V tomto smyslu musí být i „moc“ Ústavního soudu mocí omezenou.

„Nejvyšší autorita vděčí za svůj respekt tomu, že je omezena obecnými pravidly.“ (F.A. Hayek: Právo, zákonodárství a svoboda, Academia, Praha 1994, str. 373).

Milada Tomková
23. 6. 2020